

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV ANGLISTIKY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

HOMOSEXUALITA V DOBĚ OSCARA WILDA

Vedoucí práce: doc. PhDr. Ladislav Nagy, Ph.D.

Autor práce: Filip Kolář

Studijní obor: AJL-D/vSŠ

Ročník: 3.

2023

Prohlašuji, že jsem autorem této kvalifikační práce a že jsem ji vypracoval pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne .....

Filip Kolář

Poděkování

Tímto bych chtěl poděkovat vedoucímu mé bakalářské práce, doc. PhDr. Ladislavu Nagyovi Ph.D., za poznatky, připomínky, podněty a metodické vedení práce. Dále bych také rád poděkoval své rodině a přátelům za podporu a cenné rady, zejména pak Mgr. Andree Kolářové a Bc. et Bc. Lence Novotné.

Anotace

Tato bakalářská práce ve své úvodní části věnuje snahu nastínit historický kontext dob, které předcházely období viktoriánskému. Zkoumá homosexualitu v antickém Řecku, následně pak v českých zemích. Snaží se dále poukázat, že za sexuální skandál mohlo být v různých dobách považováno něco jiného. V následující část je poté věnována pozornost už samotné Anglii a jejímu vzdělávacímu systému, který velkou mírou formoval tehdejší společnost. Část se snaží poukázat na skutečnost, že školní prostředí, ve kterém vyrůstaly budoucí elity impéria, neřídka kdy praktikovaly homosexuální aktivity. V kapitole je dále k nalezení oddíl, který rozebírá slavné anglické učence, Johna A. Symondse, Edwarda Carpentera a Havelocka Ellise, kteří svými publikacemi výrazně přispěli do debaty o homosexualitě. Poslední oddíly této bakalářské práce jsou věnovány samotnému Oscaru Wildovi a Anglii, ve které žil. V oddílu jsou popsány soudy, které s Oscarem Wildem proběhly a společenské vnímání (nejen jeho) homosexuality. V určitých částech je k nalezení i srovnání s liberálnější Francií, kam Oscar Wilde uprchl.

Klíčová slova: Homosexualita, sodomie, Oscar Wilde, John Addington Symonds, Havelock Ellis, antické Řecko, veřejné školy, britské impérium.

Abstract

The introductory part of this bachelor's attempts to outline the historical context of the times that preceded the Victorian era. Homosexuality in ancient Greece and in Czech lands is explored in the first chapter. This chapter also deals with the evolution of definition of sexual scandal in different times. In the following chapter, the attention is paid to an English educational system, which shaped society to a large extent. It highlights the fact that homosexual activities were performed by young students, who were to become a future elite of British society. Three important scholars are also mentioned in this chapter, John A. Symonds, Edward Carpenter, and Havelock Ellis. The last two chapters deal with homosexuality in Victoria England and its empire, with Oscar Wilde trials and places certain elements in context of more liberal France, where Oscar Wilde fled.

Keywords: Homosexuality, sodomy, Oscar Wilde, John Addington Symonds, Havelock Ellis, antique Greece, public schools, British empire

Obsah

Úvod.....	7
1. Společnost a sexuální skandál.....	8
1.1 Sexuální skandál.....	8
1.2 České země v období středověku a novověku.....	10
1.3 Moderní svět a sexuální skandály.....	11
2. Antické Řecko – kolébka nejen civilizace.....	14
2.1 Řecká láska.....	15
2.2 Pederastie.....	15
3. Anglický vzdělávací systém a učenci.....	19
3.1 Historie veřejných škol.....	19
3.2 Vedení škol.....	20
3.3 Fagging system.....	21
3.4 Sport na veřejných školách.....	24
3.5 Násilí a neřesti.....	25
3.6 Homosexualita, vzdělanci a trojlístek Symonds-Carpenter-Ellis.....	30
4. Viktoriánské impérium, Francie a osud Oscara Wilda.....	37
4.1 Případ MacDonald.....	37
4.2 Společnost v impériu a ve Francii.....	38
4.3 Prostituce.....	39
4.4 Mravní náprava.....	40
5 Oscar Wilde, země Galského kohouta a pád z výšin.....	42
5.1 Soudní líčení.....	42
5.2 Homosexualita Oscara Wilda.....	45
5.3 Společnost v letech soudu s Oscarem Wildem.....	47
5.4 A dnes?.....	48
Použité zdroje.....	49
Seznam literatury.....	49
Internetové zdroje literatura.....	50
Internetové zdroje webové články.....	51
Internetové grafické zdroje.....	52

Úvod

Životní osud Oscara Wilda zůstává dodnes jedním z nejslavnějších. Přispěl k tomu nejenom svým elegantním, hravým a zejména dekadentním způsobem psaní. Oscar Wilde je známější snad ještě proto, že se stal v našich očích obětí drsné viktoriánské éry, která brojila proti homosexualitě. Postupně bude v této práci věnována pozornost různým aspektům, které viktoriánskou Anglii formovaly, a které měly právě vliv na soudy s Oscarem Wildem.

Jakýsi společenský počátek homosexuality lze hledat už v antickém Řecku, kde byly vztahy mezi muži (zejména rozdílného věku) uchovávané. Řekové v nich viděli i pedagogický přínos a byly tehdy součástí nejen života umělců a aristokratů, ale časté byly i v armádním prostředí.

Homosexualitu nebylo složité později najít, mimo jiné, ani na anglických veřejných školách, kam chodili výhradně chlapci. Šlo zejména o syny vlivných mužů a je samotné také čekala zářivá budoucnost v impériu. Nicméně, po změně společenské nálady v přelomu století se začnou tito muži o své postavení bát, neboť by je jejich hříšné mládí mohlo o jejich výsadní pozice připravit.

Homosexualitu se v této době také snaží popsat trojice britských učenců, John Addington Symonds, Edward Carpenter a Havelock Ellis. Každý z nich přispěl svým dílem do společenské debaty o homosexualitě. Jejich přínos je neoddiskutovatelný, a proto mu bude věnováno několik stran této práce.

Závěrečné kapitoly poté rozebírají osud MacDonalda, který si kvůli odsouzení za jeho homosexualitu vzal život. Dále nastiňují sexualitu v koloniích britské říše, na samotném mateřském ostrově, morální reformu a v různých částech je pozornost přeměřována na Francii, která byla nejen sexuálně liberálnější zemí. Samotným završením práce je poté osud irského umělce, spisovatele a dekadenta Oscara Wilda.

1. Společnost a sexuální skandál

V dnešní době člověk lehce nabude dojmu, že v průběhu několika posledních století se všeobecný pohled na sexuální skandály, sexuální delikty a homosexualitu změnil. Společnost se zdá v otázkách sexuality mnohem otevřenější a tolerantnější, než byla v době středověku a novověku. Došlo ovšem vůbec opravdu k nějaké výraznější změně? Prošly naše společnosti opravdu takovým pozitivním vývojem například od doby Oscara Wilda? Nejsou různé sexuální skandály ještě častější než dříve a nestaví se k nim „elity“ úplně stejně jako na konci 19. století? Můžeme dnes skutečně hovořit o skandálech, když počet sexuálních „prohřešků“, o kterých se veřejnost dozví, výrazně narostl? A jsou jako skandální vnímány stejné prohřešky jako v minulosti? Cílem této kapitoly je tedy představit určitý historický vývoj společenských sexuálních deliktů.

1.1 Sexuální skandál

Než vůbec budou zodpovězeny jednotlivé otázky, určitě je na místě, aby bylo definováno, jak může být pojem „sexuální skandál“ chápán. Za „sexuální skandál“ může být považován akt, jenž je ve své době společensky nebo právně zcela nepřijatelný. Je zřejmé, že pro naši společnost jsou přípustné věci, které by byly ještě před jedním stoletím naprosto neakceptovatelné. Bylo by ovšem nepřesné tvrdit, že tento předchozí stav trval od počátku lidských civilizací. Například ve starověkém Řecku byla mužská homosexualita, při dodržení určitých společenských podmínek, akceptovaná (Aldrich, 2004). Nicméně od dob Řeků se evropský kontinent společensky proměnil, začal ctít jiné hodnoty, tradice, pěstovat nové kultury a obyčeje. Pochopitelně hrálo velkou roli také křesťanství, na jehož základech evropský svět vyrostl.

Může být namítáno, že v různých částech světa lze nalézt rozdíly ve společenském přijímání některých druhů chování, a to z důvodu různých vlivů, například náboženství nebo kulturních tradic. V evropském křesťanském světě je přístup více méně jednotvárný.

Jedním z prvků, který za sebou zanechala Napoleonova vláda nad Evropou, je skutečnost, kterou uvádí ve svém díle Robert Aldrich. V zemích pod francouzskou nadvládou z dob Napoleona, tedy například Itálii a Nizozemí, došlo ke snížení nebo zrušení trestání homosexuality (2004).

Na přelomu 19. a 20. století může být hovořeno o 3 výrazných případech – Oscara Wilda, Hectora MacDonalda a skandálu kolem panovnického dvora Viléma II. Poslední zmíněný případ poměrně přesně reflektuje společnost na počátku 20. století a zapojení elit do sexuálních skandálů. Případ pomůže dokreslit obrázek smýšlení lidí o homosexualitě v tomto období. Německý novinář Harden na podzim roku 1906 publikoval zprávu, ve které poukázal mimo jiné na fakt, že blízký okruh vlivných lidí na dvoře Viléma II. provozuje homosexuální praktiky. To bylo velmi závažné obvinění, neboť v Německu byla tehdy homosexualita považována za zvrhlost a byla zároveň nelegální. Aféra nakonec přivedla některé z nařčených před soud a stála je i jejich místo (Mommsen, 1997).

Skandální nebyla pouze sodomie, ale potírané bylo i cizoložství nebo „sukničkářství“. O jeho výskytu i vlivných osob doby novověku se často vědělo. K jejich potrestání však došlo zřídka kdy. Příkladem může být státní kancléř rakouského císařství, Klemens von Metternich. Ten se dokázal velmi elegantně pohybovat v různých salónech urozených dam a zaujmout nejednu ženu na různých plesech či banketech. Během svého života měl Metternich velkou řadu milenek, mezi jeho nejslavnější, nejvěrnější a nejkomplikovanější patřila Viléma Zaháňská (Šedivý, 1998). Kníže Metternich je zde zmíněn záměrně, neboť jeho případ ukazuje na skutečnost, že o sexuálních skandálech elit se v jejich době vědělo, ale v některých případech se společnost rozhodla je buď ignorovat nebo nedělat žádný radikální krok. Jaroslav Šedivý připomíná, že vrcholní političtí aktéři napoleonské doby o Metternichových pletkách věděli, neboť některé milenky sloužily jako špehové pro některou ze stran a zároveň samy milenky měly klidně i více milenců, kteří se pohybovali ve vysokých společenských a politických kruzích (1998).

1.2 České země v období středověku a novověku

Pavel Himl ve své práci uvádí, že poznatky o homosexualitě na našem území z doby středověku a následně novověku lze čerpat pouze z pramenů přinášejících svědectví o potírání tohoto deliktu. Dalším problémem, se kterým se musí historik při bádání vypořádat, je nejasnost nebo lépe řečeno, širší významu slova „sodomie“ (2013). Ta byla sice všeobecně vnímána jako nejzávažnější z možných lidských prohřešků a při jejím tvrdém trestání se nijak nehledělo na společenské postavení dotyčného, nicméně roli zde hrála i církev, která sodomii označovala jako peccatum mutum (v předkladu tichý nebo němý hřích). Někteří teologové měli za to, že aby se předešlo šíření tohoto jednání, bude pro společnost lepší, bude-li sodomie zamlčena (Himl, 2013). Samotné stejnopohlavní sexuální činnosti měly různá označení, nežádka spjatá s pojmy odvozenými z náboženského dialektu, například slovem „hřích“.

Pavel Himl konstatuje, že pojem homosexuality a její vnímání jsou úzce spjaté s příchodem raného novověku a s jeho kulturní a sociální proměnou společnosti. A to s odchodem od pozornosti věnované výhradně Bohu a víře a se začátkem zkoumání člověka, rozvojem vědní disciplíny psychiatrie a odklonem od trestání sexuality inspirovaného náboženskou vírou (2013).

Ve středověku byly homosexuální přestupky trestány na základě takzvaného zvykového práva nebo se za vzor použily právní předpisy okolních zemí (Himl, 2013). Přirozeně, že v době středověku a novověku měla na trestání sodomie enormní a neoddiskutovatelný vliv římskokatolická církev (Himl, 2013). I v právní rovině je vývoj vnímání a popis sodomie zajímavý. Zatímco Carolina Karla V. z roku 1532 obsahovala pouze skromný výčet sexuálních aktivit, které byly stíhány jako typ sodomie (stejnopohlavní styky a styky se zvířaty) a měly být trestány upálením, tak v pozdějším právním dokumentu z roku 1707 Josefa je tato problematika pojata komplexněji. Stejnopohlavní vztahy, o kterých je v zákonících psáno, by bylo příhodnější označit za pederastii. Zákaz totiž platil pouze pro vztahy dospělý muž-mladík, nikoliv pro styky mezi dospělými muži (Himl, 2013).

Ještě propracovanější definici sodomie a styků, které jsou tím pádem trestány, přináší do právního světa až Marie Terezie v roce 1768, kdy začal platit její trestní zákoník

(Himl, 2013). V tomto zákoníku je stále patrný silný vliv křesťanství. Až za panování syna Marie Terezie Josefa II. došlo ke změně k lepšímu. Hrdelní trest byl totiž obecně zrušen a v právní rovině se částečně změnil přístup, jakým bylo na tento čin nahlíženo. Již nebyl posuzován jako čin proti lidskosti. Nicméně ani to nezabránilo trestání tohoto aktu, trest se ale mohl lišit podle dopadu na společnost (Himl, 2013). Až v roce 1961 došlo konečně ke zrušení trestního stíhání stejnopohlavního styku. Styk, ve kterém by jeden z mužů ještě nenabyl plnoletosti, byl trestný dokonce až do roku 1990. To stejné platilo i pro styk, který by měl negativní vliv na veřejnost a mládež (Wintr, 2013).

1.3 Moderní svět a sexuální skandály

Tématu moderního světa a sexuálních skandálů by mohla být věnována klidně celá samostatná kapitola, protože se toto téma neustále vyvíjí. Jak již bylo naznačeno výše, sexuální život mimo manželství je již zcela běžný a situace svobodných matek je dnes zcela jiná, než pouhé století dozadu. Dokonce ještě na konci minulého století, 30 let zpět, existovaly v Irsku instituce zvané Magdaleniny prádelny, ve kterých docházelo k týrání, a dokonce k sexuálním zneužívání žen, které tam byly drženy proti své vůli buď na základě těhotenství, ale často také na základě smyšlených záminek (udání, rodinné spory o dědictví) (O'Rourke, 2016). Společenské vnímání a i sociální pomoc se v tomto směru výrazně posunuly k lepšímu, ač jistý progres, co se svobodných matek týče, by byl stále ještě potřeba, protože i dnes se při neplánovaném těhotenství mohou ženy ocitnout ve složité životní situaci. Na cizoložství se už pohlíží také jinak. V případě elit plní nadpisy bulvárních časopisů, v běžné společnosti je spíše tolerováno, z pohledu trestního práva již není stíhatelné. Hodně nepříjemně zasáhla informace o mimomanželském poměru bývalého amerického prezidenta Billa Clintona.

V dnešní společnosti jsou odsuzovány a právně trestány jiné sexuální delikty, jako například násilí na ženách, zneužívání a sexuální obtěžování. Mohla by vzejít otázka, jestli tedy každá doba vlastně nemá skutky, o kterých společnost mluví a tvrdě je odsuzuje a potírá?

Ari Adut ve své studii zmiňuje, že ve Spojených státech amerických od druhé poloviny minulého století výrazně poklesl počet případů, ve kterých by byla politicky aktivní osoba

nařčena a obviněna ze sexuálního skandálu. Podle jeho slov můžeme pozorovat zvýšenou liberálnost a svobodu, co se sexuality týče (2005). Navzdory tomu, že skutečně určité zlepšení může být pozorováno, stále není dnešní společnost v některých případech tak liberální, jak by bylo žádoucí.

V roce 2023 však už Aduťova tvrzení nelze považovat ani zdaleka za aktuální. Rok 2022 ukázal hned na několika případech, že společenská nálada, a s ní i úzce spjaté názory elit, se příliš nezměnily, a že reakce dokáží být stejně radikální a zpátečnické, jako tomu bylo v době irského dekadenta. V některých případech společnost západního světa dvacátého druhého století výraznějšího pokroku nedosáhla. Rozhodně by však nebylo spravedlivé tvrdit, že neexistují představitelé států a vysoce postavení činitelé, kteří by nebránili práva sexuálních menšin.

Budeme-li se snažit najít případ, ve kterém byla společenská odezva nejednotná a místy i velmi radikální, můžeme se podívat na sousední Slovensko, kde v říjnu roku 2022 došlo k tragické události. V Bratislavě byl zastřeleni dva homosexuální muži. Tuto událost odsoudila a podporu sexuálním menšinám vyjádřila jak slovenská prezidentka Zuzana Čaputová, tak i slovenský premiér Eduard Heger. Problémem však zůstává, že i přes velkou vlnu solidarity se stále na Slovensku, ale nejenom v něm, vyskytuje velké procento lidí, kteří tento čin schválili a dlouhodobě odsuzují homosexuální menšinu. Svými výroky by do této kategorie spadal i bývalý slovenský premiér Igor Matovič anebo další expremiér Robert Fico. V anketě „Homofób roku 2021“ od slovenského občanského sdružení Institut ľudských práv skončili výše zmínění na prvních dvou příčkách, když dohromady získali přes 66 % procent hlasů (Institut ľudských práv, 2022).

Velkým tématem v dnešní společnosti jsou i práva skupiny LGBT. Zatímco v některých zemích jsme na úrovni řešení manželství pro všechny bez rozdílu a adopce dětí, tak v některých zemích bohužel stále ještě přiznání homosexuální orientace znamená riskovat vězení nebo i život. V té liberálnější části světa přetrvává nejednotný přístup k možnosti uzavírání manželských svazků mezi partnery stejného pohlaví a s tím spojený právní režim, jako například společné jmění manželů, dědění, získávání informací o zdravotním stavu blízkého. Ale i v této tolerantnější části světa beze sporu stále existuje velké množství lidí, kteří proti LGBT komunitě ostře vystupují. V mnoha případech stačí navštívit sociální síť a podívat se do komentářů u příspěvku, který se nějakým způsobem

tohoto tématu dotýká.

Ve Spojených státech amerických se v minulých letech výrazně prosadila iniciativa „Me Too“, která připomíná příběhy žen, které byly buď sexuálně zneužity nebo vystaveny nějakému sexuálnímu nátlaku a vydírání. Hnutí se snaží také dodat odvahu obětem k tomu, aby se bránily a ozvaly. Mezi obviněné predátory patří mimo jiné producent Harvey Weinstein, senátor za stát Ohio Cliff Hite a senátor za stát Minnesota Dan Schoen (Carlsen, 2018).

2. Antické Řecko – kolébka nejen civilizace

Antické Řecko je všeobecně považováno za jednu z prvních vyspělých civilizovaných společností. Na její kultuře a vědění vzniklo impérium římské, které by z tehdejšího úhlu pohledu mohlo být považováno za světové a Alexandr Veliký se zasloužil o rozšíření kulturního vlivu Řecka směrem na východ. Antické Řecko lze právem považovat za opravdovou kolébku evropské kultury a politiky. Umělecké slohy se v pravidelných intervalech vracely ke krásám antického umění, mnozí spisovatelé o bájném Řecku psali nebo se jím inspirovali, sochaři se snažili věrně napodobit krásu antických soch. Dodnes jsou součástí našeho povědomí legendy a příběhy o hrdinných Spartánech, bájných argonautech, bozích a titánech. Mnohé z piliřů, na kterých slavné antické Řecko vzniklo, přetrvávají v naší společnosti dodnes. Jména slavných filozofů, matematiků, řečníků, politiků a vojevůdců jsou spjata s různými metaforami nebo příslovími.

Řekové ve své po staletí trvající společnosti udržovali vztahy, které jsou pro pochopení nahlížení na homosexualitu některými anglickými učiteli v době Oscara Wilda klíčové. Jak bude v pozdější kapitole této práce ukázáno, antické Řecko přitahovalo také pozornost vzdělanců, kteří se snažili o zlepšení společenského nebo dokonce právního postavení homosexuální menšiny. Mnoho o těchto vztazích bude napsáno právě ještě v této kapitole. Nejprve je ale potřeba alespoň v základu nastínit, v jakých formách se vztahy mezi muži, a i mezi ženami, ve starověkém Řecku projevovaly, a jak je samotní Řekové vnímali.

2.1 Řecká láska

Se starověkým Řeckem je spojené pojem „erós“, kterým se označovala láska uspokojující lidské smysly. Druhým pojmem, který používali Řekové pro označení lásky, bylo slovo „filia“. Lásku, éros, v našem chápání jako lásku citovou, blízkou, podle Řeků projevovala pouze žena. Muži naopak ke své družce projevovali pouze filii, jakousi formu přátelského sblížení (Eslava Galán, 2003).

Vnímání nahoty v Řecku je samo o sobě rozsáhlé téma. Nejčastěji byla nahota vyžadována při sportovních kláních nebo návštěvě lázní (Eslava Galán, 2003). Jak uvádí sám Eslava Galán, o nahotě v Řecku hovoří i slavná báj o Paridově rozsudku mezi Athénou, Afroditou a Hérrou (2003). I oblečení, které Řekové nosili, působilo často na dnešní poměry až vyzývavě a staré řecké termíny označující tyto kusy oblečení jejich vliv na svůdnost jedince jenom dokazují (Eslava Galán, 2003). „Svlékající představení“ v Řecku doložena nejsou, ale jejich absence byla kompenzována, například ve Spartě, zápasy neoděných chlapců a dívek, nebo například na ostrově Lesbos akcemi, které by bylo možné označit za soutěže krásy (Eslava Galán, 2003). Tělesná hygiena je dalším prvkem spojeným se sexualitou. Jako atraktivní byla přirozená zarostlost vnímána pouze u mužů. Holení intimních partií provozovaly pouze ženy a také homosexuálové (Eslava Galán, 2003).

Hlavní pozornost však v této kapitole bude věnována vztahům mezi muži a bude přiblížen pojem „pederastie“, na který se ve viktoriánské době učenci tolikrát odkazovali a diskutovali o něm.

2.2 Pederastie

Na začátku 20. století bylo řešeno téma pederastie, a to její vznik a výskyt. Obecný názor prezentoval jako původce tohoto typu vztahu staré Dóry, tedy Spartány nebo Kréťany. Tyto národy, nebo civilizace, lépe řečeno, využívaly vztah staršího muže s mladším chlapcem zejména ve vojenském prostředí, kde starší a zkušenější z dvojice mužů měl vést výcvik mladíka a na oplátku měl mladík uspokojovat jeho sexuální touhy. Naopak v Athénách se pederastie vyskytovala jenom zřídka. Alespoň takový byl názor většiny

badatelů (Eslava Galán, 2003). Vztahy Achillea a Patrokla, případně Dia a Ganyméda budiž důkazem přítomnosti mužské homosexuality v řecké společnosti již od brzkých období civilizace (Eslava Galán, 2003). Achilles u jednoho milence nezůstal. Po smrti Patrokla se Achilles sblížil s Antilochem (Eslava Galán, 2003). Antropologové dokonce vznesli názor, že řecké pederastii lze přiřknout stejnou úlohu, jakou v jiných společnostech, minulých i přítomných, zastávaly rituály dospívání nebo začleňování muže do vyšší skupiny (Eslava Galán, 2003).

Eslava Galán dále uvádí, že vztahy mezi starším mužem a mladším chlapcem byly v klasickém období v městském státě Athénách spjaté výhradně s členy aristokracie. Zbylí, společensky níže postavení, občané tato pouta vnímali pouze jako jednu z možných forem homosexuality (2003).

Pederastie byla hojně rozšířená ve vojenských táborech Spartanů a Kréťanů, neboť vojenská služba substituovala rodinné zázemí. V těchto státech bydleli všichni muži pospolu ve vojenských ubytovnách. Noční návštěvy svých manželek ovšem praktikoval ne jeden z mužů (Eslava Galán, 2003). Řekové si rádi Spartanů za jejich způsob života dobírali (Eslava Galán, 2003). Galán ve své publikaci přímo uvádí: "Podle lidové tradice byli Spartané považováni za objevitele anální soulože, provozované dokonce s manželkami" (2003). Eslava Galán připomíná příběh o oddílu hrdinných Thébanů. Tři dekády existující útvar tvořený třemi stovkami mužů, kteří tvořili páry, rozprášil až Filip Makedonský. Nicméně za dobu své existence byl tento útvar neochvějnou vojenskou silou (2003).

Přítomnost fyzického styku v pederastijním vztahu je poměrně jasná, avšak o otázce míry, tedy docházelo-li k anální souloži, mezi stehennímu sexu nebo pouze masturbaci, se z důvodu nedostatku vypovídajících historických pramenů vědci přou dodnes (Eslava Galán, 2003). Sebeuspokojování nebylo Řeky vnímáno jako "hříšná" aktivita, která často kompenzovala absenci sexuálního styku (Eslava Galán, 2003). Navzdory nedostatku přímých důkazů je však pravděpodobné, za přispění metody historické indukce/dedukce a historické lingvistiky, že k análnímu sexu mezi muži docházelo pravidelně. Prameny osobní povahy používají slova, která v původním významu označují ženské pohlavní orgány (proktós a sýkon) v případech, kdy je zcela zjevně pojednáváno o styku mezi muži (Eslava Galán, 2003). Eslava Galán na základě výzkumu dalších vědců z různých

humanitních disciplín píše, že "Řekové byli patrně přesvědčeni, že semeno ejakulované erastem do konečníku erómena předává příjemci mužné vlastnosti dárce" (2003).

Výše použité pojmy ve starém Řecku označovaly muže, kteří se v pederastijním vztahu nacházeli. Erastés byl z dvojice tím zkušenějším, starším, a erómenos byl chlapcem zasvěcovaným (Eslava Galán, 2003). U pederastie je potřeba zmínit, že byla limitována řadou norem, díky kterým se vymezovala proti "prosté" homosexualitě, na kterou Řekové nahlíželi skeptičtěji (Eslava Galán, 2003). První klíčovou podmínkou byla spodní věková hranice mladšího hochy stanovená na 12 let. Porušení této hranice, tedy snaha zlákat chlapce, který tohoto věku ještě nedosáhl, se v mnoha státech velmi tvrdě trestalo. Tento nízký věk byl důležitý, protože pokud byl někdo přitahován mužem už vyššího věku, tedy nad 17 let, nebo dokonce ještě starším, byl již společností považován za homosexuála a okolí jím poté pohrdalo (Eslava Galán, 2003). Starší z mužů byl po ukončení tohoto "románku" nucen najít si manželkou, se kterou vztah naplní a splní tak svojí občanskou povinnost. Přirozeně se však někteří muži svých preferencí nevzdali a pederastijní vztahy udržovali i v další fázi svého života. Zde je velmi klíčové zmínit, že pederastie měla sloužit jako výchovná aktivita, nikoliv aktivita upokojující sexuální touhy mužů (Eslava Galán, 2003). Úřad pederastie mohl vykonávat pouze muž, jenž musel nejen dosáhnout určitého stupně vzdělání, ale být také zámožný (Eslava Galán, 2003). Tyto vztahy bylo pro aristokracii také jednodušší navázat, neboť zatímco setkání s mladým hochem nebylo nijak náročné, se ženou pohybující se ve stejných patrech společnost bylo téměř nemožné, protože valnou část svého času trávila za zdmi obydlí (Eslava Galán, 2003). Na druhou stranu ovšem muž, jenž žil v pederastijním svazku, nikdy neměl nahodilý poměr s cizím mladíkem (Eslava Galán, 2003). Pederastie se promítla i do řecké homosexuální pornografie, ve které byl často znázorňován mladý chlapec s, podle Řeků přitažlivým, malým penisem (Eslava Galán, 2003). Jedním z velkých myslitelů antického Řecka, kteří stejnopohlavní vztahy obhajovali, byl i slavný Platón, který připisoval větší význam lásce homosexuální než heterosexuální (Eslava Galán, 2003).

Eslava Galán ve své knize datuje vrchol pederastie do přelomu šestého a pátého století před naším letopočtem. Úpadek této formy mužského vztahu byl zapříčiněn mnoha rozličnými faktory, kupříkladu pochybami o potenciálním vzdělávacím přínosu (2003). S pádem antického Řecka ovšem pederastie nezanikla a například starověcí Římané si jí v jistých mezích přivlastnili taky, samotného Caesara nevyjímaje (2003).

Projevů homosexuality, jakožto třeba i pouhého upokojení sexuálních potřeb, bylo v Řecku mnoho, ostatně Řekové svoji bisexualitu nijak neodmítali (Eslava Galán, 2003). Zajímavostí může být otázka pasivity a aktivity při sexuálním úkonu mezi muži, kdy za prostého homosexuála byl označován pouze pasivní, tedy přijímající aktér (Eslava Galán, 2003).

V dnešní společnosti pojem označující homosexuální ženy, tedy lesby, má původ se starověkém Řecku a ostrově Lesbos. Historikové se však musí vypořádat s nedostatkem pramenů, které by pomohly tajemství ženských stejnopohlavních vztahů podhalit. Ve Spartě měly být, podle Aristofana, ženské vztahy protipólem mužské pederastii (Eslava Galán, 2003).

3. Anglický vzdělávací systém a učenci

„Každého „lišáka“, tzn. každého nováčka, přidělili oddílovému bratrovi, kterého musel otrocky poslouchat a ten ho zasvěcoval do ušlechtilých umění „mravů“, které tam panovaly: opít se do pozvracení, vypít těžký korbel piva naráz až do dna a slavnostně tak potvrdit, že není žádná „padavka“, nebo sborově vyřvávat studentské písně a v noci za husího pochodu ulicemi se s velkým povykem vysmívat policii.“ (Zweig, 1994).

Tímto způsobem ve svých pamětech, vydaných pod názvem Svět včerejška, popisuje školní prostředí v Rakousku židovský autor Stefan Zweig, který se narodil na začátku 80. let 19. století. Jeho popis přesahuje hranice bývalého kontinentálního císařství, neboť jak bude v této kapitole ukázáno, systém „zasvětitelů“ a „zasvěcovaných“, může-li to tak být nazváno, byl k nalezení i na území britského impéria. Avšak tento příběh skrývá daleko temnější tajemství, jejichž odhalení jsou pro pochopení doby Oscara Wilda klíčová. Právě tematika britských veřejných škol, a s nimi spojených internátních škol, dodnes tvoří jednu ze stinných kapitol bývalého impéria. Zároveň tyto školy pomáhaly formovat identitu Viktoriánů a jejich společnosti. Pochopitelně se projevům homosexuality v různých dobách a v různých institucích věnovala anglická vzdělaná obec. Později proto bude věnována pozornost hlavním osobnostem této oblasti. Bez jejich přispění by se totiž narativ a společenský náhled na mužskou, ale i ženskou, homosexualitu zajisté nezměnil.

3.1 Historie veřejných škol

Ve světě, jenž se stále rychleji ubíral směrem vpřed, začalo být vlivným a zámožným Viktoriánům jasné, že kvalitní vyšší vzdělání je pro jejich potomky zcela nezbytné. Dokonce samotný parlament chtěl prostřednictvím zákona dosáhnout změny a přinutit potomky vlivných a bohatých docházet na univerzity (Chandos, 1984). Právě k tomu měly přispět veřejné školy. John Chandos ve své publikaci uvádí, že v druhé polovině osmnáctého století začíná více rodičů pro své syny volit cestu veřejných škol, namísto domácího vzdělávání, vzdělání na soukromých školách, které se rozkládaly nejčastěji v okolí Londýna nebo v něm samotném, nebo cestu vyslání za studiem mimo britské ostrovy. Tato tendence byla pozorovatelná už v století předcházejícím, kdy se stále větší počet chlapců z vyšších společenských vrstev začal edukovat na internátních školách,

z nichž pouze pár splňovalo elitářské předpoklady (1984).

Mezi nejvýznamnější veřejné školy se řadily Winchester, Eton, Westminster, Harrow a Rugby (Chados, 1984). Právě těmto školám jakožto nejstarším a ve své době prestižním, bude věnováno nejvíce pozornosti. Škola v Etonu se však z této pětky lehce vymyká, protože, jak uvádí Hughes, na této škole byl systém dohlížení a „fagging systém“ využíván na minimální úrovni (1879). Z výše zmíněných označuje Chados jako nejdrsnější školu ve Winchesteru (1984). Zároveň se řadí, společně se školou ve Westminsteru, mezi nejstarší z veřejných škol. Její historie sahá až do 14. století (Chados, 1984). Škola ve Westminsteru, která byla obnovena na začátku druhé poloviny 16. století, patřila až do konce století 18. mezi akademicky nejúspěšnější (Chados, 1984). Krátce po obnovení školy ve Westminsteru byly založeny školy v Harrow a Rugby. Za zakladatele jsou považováni John Lyon a v případě druhé jmenované Laurence Sherrif. Tyto dvě školy došly za dobu od svého založení po osmnácté století značnou proměnou, a to hlavně v jejich cílové skupině. Tu původně tvořily děti s horšími finančními možnostmi. Tento trend se poté změnil, když namísto regionálního působení začaly docházet děti z různých částí země s často velmi silnou finanční podporou svých rodičů (Chados, 1984). Veřejné školy nebyly školy regionálního charakteru, ale naopak zprostředkovávaly vzdělání pro studenty z různých koutů ostrovního státu, kteří si museli vzdělávání financovat (Chados, 1984). Školy měly vychovávat muže, kteří ctí hodnoty a morální standardy jejich doby. Tohoto společenského ideálu se mělo dosáhnout v prostředí, které studenty zařazovalo mezi chlapce ze stejné společenské vrstvy (Chados, 1984).

3.2 Vedení škol

Pro pochopení a odhalení problémů skrývajících se za zdmi anglických veřejných škol je zapotřebí nejdříve poukázat na způsob, jakým byly tyto školy vedeny. Respektive, kdo měl na starost jejich chod a kdo třímal pomyslné otěže. Klíčoví byli takzvaní „seniors“, případně podle Hughese „sixth-forms“ (1879), tedy chlapci v posledních ročnících studia (Oxford??). Paul Nash ve své práci uvádí, že právě tito senioři zastávali důležité role, co se vedení školy týče a zároveň dohlíželi na disciplínu a pořádek. Byli označováni jako prefekti, dozorcí nebo předáci (v anglické verzi „praepostors“) (1961).

Tento úřad nebyl výdobytkem až doby Oscara Wilda. Nash zmiňuje, že podobné úřady bychom našli již v 16. století, například na Eton, Harrow nebo o století později i ve Winchesteru. Studenti měli na starost převážně hlídání docházky, v případě Harrow dokonce 3 prefekti stáli v čele školy a hlídali kázeň (1961). Dohlíželi také na řád na kolejích, hřištích, dále také vystupovali proti šikaně, konzumaci alkoholu a jiným nezákonným praktikám a v neposlední řadě reprezentovali školu ve vztahu k „masters“ (vedoucí škol) (Hughes 1879).

3.3 Fagging system

Na konci osmnáctého století se začíná objevovat systém, který Nash nazývá „perfect-fagging system“ (1961). Klíčovým prvkem, který k této změně přispěl, byl zvýšený podíl studentů z vrstvy aristokracie (Nash, 1961). Hughes popisuje, že se na půdě škol začaly formovat jakési společnosti, ve kterých se nacházel velký počet kluků ve věkovém rozpětí mezi jedenácti až devatenácti roky. Chlapci si tyto společnosti řídili víceméně sami, neboť vedoucí škol na ně nijak přímo nedohlíželi ani nevyvíjeli vnější tlak (1879). Nepřekvapivě v těchto mladistvých společenstvích přecházela „moc“ na nejstarší a fyzicky nejsilnější chlapce, kteří svých pozic i náležitě využívali, neboť z častého nedostatku služebných nutili mladší studenty, aby pro ně vykonávali podřadné práce, ale zároveň po nich často vyžadovali úkoly, které byly nad jejich možnosti a tvrdě je trestali. (Nash 1961).

Tato forma zapojení studentů, respektive přidělování pravomocí starším klukům, nezůstala „čistá“ a v následujícím století doznala jistých změn. „Mravy tvoří muže“, tak by šlo přeložit heslo, které je k nalezení nade dveřmi na kolejích pojmenovaných po Williamu z Wykehamu v anglickém Oxfordu a Winchesteru (Hughes, 1879 52). A právě mravům, ke kterým v některých vztazích docházelo, bude věnována hlubší pozornost. Nastupující studenti plnili roli jakýchsi služebníků (v anglickém jazyce označováni jako „fag“) a museli plnit úkoly, které jim zadali starší chlapci, ať už se jednalo o vaření nebo krémování obuvi (Nash, 1961). Na škole ve Westminsteru se pro chlapce dokonce občas používalo označení „slaves“ (Chandos, 1984), v překladu do češtiny tedy doslova otroci. Z tohoto pohledu může tato „spolupráce“ vyvolávat dojem, že se jednalo o záležitost, z níž těžila pouze jedna ze zúčastněných stran. Avšak

tento závěr by nebyl zcela přesný. Každý senior měl hned několik „sloužících“, úkolem některých z nich byla například příprava snídaně, obstarání mléka nebo másla (Hughes, 1879). Mladší chlapci neměli téměř žádný volný čas, neboť museli provádět pochůzky nebo vytvářet publikum na školních hrách (Chandos, 1984). Volný čas neměli chlapci ani v noci. Mohli být uprostřed noci pověřeni, aby se účastnili večerní toalety svého pána nebo mu pomáhali

s osobní hygienou (Chandos, 1984). Na oplátku jim starší kolegové poskytují ochranu, dávají cenné rady a zároveň si mezi sebou budují intimní vztahy (Hughes, 1879). Mladší chlapci mohli za své ukázněné chování a poslušnost získat i určitá práva a výsady, a výrazně si tak polepšit (Chandos, 1984). Tento systém byl svým způsobem výhodný i pro školy samotné. Chandos uvádí, že mladší chlapci nahrazovali, nebo lépe řečeno doplňovali, přesně daný počet placených asistentů, který se nijak neměnil v návaznosti na měnící se počet příchozích studentů (1984). Nash uvádí, že ředitelé si byli vědomi úskalí, která se s tímto využíváním studentů pojí, jako například šikana ze strany starších kluků. Snažili se tedy najít způsob, jak tento systém upravit, a dokonce jej legalizovat (1961).

Odpovědným za tuto změnu byl Dr. Arnold, jenž vystudoval na Winchesteru a roku 1828 byl jmenován ředitelem Rugby (Hughes, 1879 38). Nash popisuje pilíře, na kterých Dr. Arnold svůj systém vystavěl. Thomas Arnold měl sám osobní zkušenost a rozhodl se některé věci poupravit. Začal pěstovat pocit hrdosti a vzájemné loajality mezi studenty. Byl si plně vědom skutečnosti, že musí zainteresovat co nejvyšší množství studentů pro společnou věc. Zároveň i on předával část odpovědnosti nejstarším chlapcům. Arnoldovi k jeho úspěchu napomohlo nejenom přesouvání zodpovědnosti na chlapce samotné, ale i jeho povahové rysy. Jako klíčová se ukázala být snaha přimět studenty, aby začali smýšlet a chovat se jako školní aristokracie, na jejíž bedrech stojí morální úroveň celé školy. Arnold při obhajobě „systému služeb“ argumentoval tím, že se každý chlapec musí nejprve naučit autority poslouchat a následovat, než se on sám této role zhostí. Touto změnou chtěl Arnold, jak již bylo naznačeno výše, zamezit množství šikany a předcházet tomu, aby se ze starších chlapců stali uchvatitelé výsad. Toto rozhodnutí mělo zároveň působit proti studentským vzpourám. Seniorům bylo umožněno vykonávat fyzické tresty. K podobnému kroku se uchýlily i další veřejné školy, právě po vzoru Arnoldovy reformy (1961). Ke vzpourám došlo například ve Winchesteru na konci osmnáctého století a také hned třikrát na začátku století devatenáctého (Chandos, 1984). S výjimkou jediné

vzplály v roce 1818 vzpoury ve všech veřejných školách (Chandos, 1984). Reformou postavenou na zbožnosti chtěl Arnold u chlapců dosáhnout rozvoje mužnosti a rozvoje takového chování, které by odpovídalo elitním etickým normám (Harvey, 2012). Arnoldovo jméno se díky jeho úspěchu na Rugby stalo pro mnohé synonymem s jménem školy

a škola tedy i jedinou možnou alternativou pro jejich syny (Chandos, 1984). John Chandos věnuje ve své knize Arnoldovi rovnou celou kapitolu, kde rozebírá i jiná, ne vždy čistě akademická prohlášení. Sám autor uznává, že čtenář může nabýt dojmu, že Arnold byl ve své době znám spíše pro příspěvky do veřejné diskuse, než pro jeho akademické reformy (1984).

Dalším jménem, které musí být v kontrastu s Thomase Arnoldem a ve spojení se „systémem služeb“ zmíněno, je George Melly, kterému ve své knize věnuje pozornost John Chandos. Chandos vychází ze vzpomínek Mellyho z jeho studia na soukromé škole a vzpomínek, které sám Melly sesbíral od dalších studentů. Melly vzpomíná na svého ředitele, který, na rozdíl od Arnolda, neschvaloval fyzické tresty, kvůli čemuž se nemálo rodičů rozhodlo poslat své syny právě na Weston School. Toto rozhodnutí však kýžený výsledek nepřineslo, neboť starší chlapci na svých mladších spolužácích fyzické týrání vykonávali, zákazu nehledě. Situaci navíc zhoršovala skutečnost, že zde neexistovala žádná forma „systému služeb“, tudíž nemohlo dojít ani k žádné penalizaci či účinnému potírání těchto činů. Melly ve svých vzpomínkách marně hledá odpověď na otázku, proč se jiní starší chlapci mladších spolužáků nezastali. Melly také zmiňuje momenty, které jsou podle jeho vlastních slov „too gross and revolving to be even hinted“. Melly nakonec tuto školu opustil a nastoupil na školu v Rugby (1984).

Vzpomínky Mellyho bylo potřeba uvést z důvodu porovnání soukromých a veřejných škol. Navzdory tomu, že tato kapitola věnuje pozornost výhradně veřejným školám, existovaly prvky, které byly společné pro oba druhy škol a prostupovaly školní prostředí a kulturu. Zároveň se zde toto porovnání vyskytuje z důvodu, aby nevznikal dojem, že zatímco veřejné školy byly jakýmsi „hříšným místem“, kde se studentům žilo strašně, tak soukromé školy byly naopak destinací poklidnou a příznivou.

3.4 Sport na veřejných školách

Toto téma musí být v této části práce zmíněno, neboť neodmyslitelnou součástí anglické školní kultury byly a stále jsou sporty. Dnes je sport, zejména fotbal a rugby, součástí britské národní identity. V budoucí kapitole, která se budou věnovat soudu s Oscarem Wildem, bude právě na „produkty“ sportu a edukačního systému odkazováno. Sport a sex byly provázanější, než by bylo na první pohled zřejmé. Ve třicátých letech devatenáctého století nebyly sporty součástí studijních plánů škol a za organizaci byli zodpovědní studenti (Harvey, 2012). V následujících pěti dekadách bylo možné pozorovat proměnu vnímání sportu na veřejných školách, která vedla k jeho velké podpoře (Harvey, 2012). Ne všichni ovšem zpočátku sportovní renesanci ve školním prostředí podporovali. Arnold ve sportu žádný benefit morálního rozvoje chlapců neviděl (Chandos, 1984). Harvey argumentuje, že za rozmachem sportu na školách také stojí tehdejší populární domněnka, že sporty, a s nimi spojená fyzická zátěž a únava, budou napomáhat s tišením sexuálních potřeb u studentů (2012). S rozšiřováním sportu je úzce spjatá i představa mužnosti, jako vlastnosti typické pro fyzicky vyvinutého a sportovně založeného mladíka, který ctí hodnoty, které díky sportu nabyt (Harvey, 2012). Mužnost byla spjatá i se schopností vyhýbat se hříšným skutkům, *nota bene* sexuálnímu aktu (Harvey, 2012). Harvey upozorňuje na poznatek Aleca Waughy, jenž popisuje situaci na své škole v Sherbornu, kde se homosexuální delikty mezi sportujícími chlapci vyskytovaly. Obecně vzato bylo těžké rozeznat, kdy se ještě jednalo o týmovou chemii, a kdy už naopak o intimní vztah mezi sportovci (2012). Některé kázeňsky nepřijatelné prvky, spojené se sportem, které jsou i dnes pozorovatelné v prostorách našich škol, byly pozorovatelné už v devatenáctém století. Na škole v Rugby žáci, v touze hrát fotbal v prostorách školy, používali knihu modliteb jako substituent míče (Chandos, 1984). Chandos uvádí příklad, kdy se do sportu promítnul „systém služeb“. Často tomu bylo třeba při kriketu, kdy mladší chlapci nemohli plnit roli odpalovačů a nadhazovačů (1984).

3.5 Násilí a neřesti

Opilství a s ním spojené projevy dělaly Arnoldovi hlavní starosti, sexuálním jevům věnoval ve svých esejích pozornost pouze jedinkrát (Chandos, 1984). Alkohol pro starší chlapce obstarávali v rámci „spolupráce“ jejich služebníci (Chandos, 1984). To, že byl alkohol ve školách problém, dokazuje i skutečnost, že na školách pravidelně docházelo k alkoholovým čistkám (Chandos, 1984).

Dalším z běžných motivů, které byly pozorovatelné napříč školami, byla skutečnost, že se studenti nebáli naplňovat své sexuální potřeby s dívkami jednak z přilehlého okolí, tak například v případě Rugby i s dívkami až z Coventry (Chandos, 1984). Místem, kde k tajným schůzkám docházelo, mohl být klidně i kostel (Chandos, 1984). Spíše než milostného opojení se rodiče chlapců obávali, aby jejich potomkovi nepřišla do přízně dívka, která by nebyla z adekvátních poměrů. Řešením takové situace mohl být i přestup na jinou školu (Chandos, 1984). Podle svědectví tehdejších pedagogů bylo ovšem zhora nemožné jakkoliv edukovat mladé muže a slečny ve věcech sexuologie. Podobně neúspěšné byly i pokusy rodičů chlapců obeznámit je před nástupem do školy s těmito záležitostmi (Chandos, 1984). Školy se snažily řídit myšlenkou, že nebude-li o sexu hovořeno, nebude o něj ani projevován zájem a mladí muži tak své touhy projeví až tehdy, kdy narazí na tu „pravou“ (Chandos, 1984). Za ideální mediátor se považovaly matky chlapců, které měly své syny od hříšných myšlenek odradit využitím smyšlených báchorek a povídaček (Chandos, 1984). Dokonce chlapci, u kterých se projevovala nechtěná přilnavost k opačnému pohlaví, měli být vystaveni dozoru (Chandos, 1984).

Harvey se odkazuje na Richardse, který upozorňuje na běžný výskyt emočně silných vztahů mezi muži v polovině 19. století (2012). V padesátých letech devatenáctého století se začalo stávat široce známou informací, že veřejné školy jsou, jak to nazývá Jonathan Gathorne-Hardy, líhni homosexuálních vztahů a aktů (Harvey, 2012). Tomu, co „nekalého“ se za zdmi anglických škol skutečně odehrávalo, se věnuje opět John Chandos. Chandos poznamenává hned na úvod, že věci, ke kterým docházelo na jedné škole, se nutně nemusely odehrávat na škole druhé. Zároveň ne všichni studenti automaticky přišli do styku s některou z činností, nebo pokud už do nich zapojeni byli, nemuseli se nutně oddávat stejným deliktům. Existovala přátelství, které v sexuální vztah nikdy nepřešla. Na druhou stranu však existovaly takové vztahy, které svými aktivitami

připomínaly spíše mužské nevěstince z Cleveland Street (1984). Badatelsky je ovšem problém v tom, že konkrétních informací je nedostatek, neboť, jak uvádí Chandos, proniknout zvenčí do tohoto světa bylo nemožné, pokud někteří ze studentů nevynešli něco na povrch. Chlapcům bylo přísně nařizováno nevynášet jakékoliv informace mimo prostory školy a veřejnost se tak o událostech ze školních prostor dozvíдалa jenom zřídka (1984). Ani samotní ředitelé pochopitelně často neměli ponětí o tom, jestli k nějakým incidentům docházelo (Chandos, 1984).

Pochopitelně, že se vyskytovaly jak případy chlapců, kteří problém se šikanou nikdy neměli, tak byli ovšem i tací, kteří si ji na začátku studia vytrpěli a v soumraku školních let si tato traumata vybíjeli na mladších spolužácích (Chandos, 1984). Způsobů, jak šikanovat své druhy, bylo hned několik. Jednotlivé činnosti se nazývaly „buffeting“, „chairing“ (způsob, během kterého byl na židli sedící mladík nepříjemně štípán) anebo „clodding“ (Chandos, 1984). Oblíbeným trestem bylo bičování. Přirozeně, někteří chlapci se s tímto trestem za celou dobu svého studia nesetkali, byli však i tací, kteří byli kárání klidně i několikrát denně (Chandos, 1984). Existují ovšem svědectví, která dokazují, že někteří chlapci se na bičování naopak těšili, ať už na nich bylo vykonáváno nebo mu mohli přihlížet (Chandos, 1984). Bičování ovšem nemuselo sloužit pouze jako trest. Henry Spencer vypověděl, že bičování, nebo lépe řečeno, mrskání, patřilo mezi nejrozšířenější aktivitu na školách (Chandos, 1984).

Nehostinné a drsné prostředí vedlo některé hochy ke spáchání sebevraždy (Chandos, 1984). Vytvořit si lepší představu o atmosféře za zdi škol napomůže i poukázání na některé z přijímacích nebo povyšovacích rituálů. Chandos uvádí několik příkladů. Novicové byli nuceni zpívat na stole před porotou starších kluků. V případě, kdy porota jejich výkon považovala za nedostatečný, musel mladík pozřít přesolenou špinavou vodu, po které strávil i několik dní v nepoužitelném stavu (1984). Aby mohl být mladík přijat ve vyšším ročníku, musel přetrpět štípání od ostatní hochů (Chandos, 1984).

Násilí se objevovalo i ve sportu, nota bene při zápasech mezi „mladými puškami“ a „starou gardou“, neboť obě strany pochopitelně viděly v tomto soupeření možnost obhájení se (Chandos, 1984). Během sportovních klání bylo povoleno vlastně všechno, kromě vraždy. Pravidla, ač existovala, byla funkční spíš pouze na papíře (Chandos, 1984). Nehledě na skutečnost, že se fotbal na škole v Harrow nehrál na travnatém pažitě,

ale na štěrk (Chandos, 1984). Krutost sportovních soubojů dokazují i prameny přinášející zprávy o soubojích školních a lokálních týmů. Klání mezi studenty etonskými a windsorských za sebou zanechalo řadu vážně zraněných (Chandos, 1984).

Kapitola o edukačním systému, na jehož produktech stálo mocné britské impérium, by nebyla kompletní, kdyby její součástí nebyla i pasáž věnovaná dívkám a jejich vzdělávacímu životu. Je zřejmé, že se vyskytovaly rozdíly v mezi-mužských a mezi-ženských vztazích a v edukaci obou skupin. Velkou pozornost dívčím vztahům věnovala ve své práci Martha Vicinus.

Na britských ostrovech a ve Spojených státech se s koncem osmnáctého století začíná zvyšovat počet internátních škol, do kterých nově dochází dívky z vyšších společenských vrstev. Naskytuje se jim tak příležitost utvářet stejnopohlavní vazby, k čemuž byly dívky navíc nabádány, a to jak ze strany rodiny, tak i školy (Vicinus, 1984). V padesátých letech devatenáctého století začalo docházet k proměně, díky níž se ze škol stávalo prostředí, kde se kromě francouzštiny, hudby a společenských věd začaly dívky podrobovat pod dohledem školených učitelek organizovanému sportu a řádnému hodnocení. Z malých škol se rázem stávaly instituce pro pár set dívek (Vicinus, 1984). Změna byla iniciována potřebami impéria. Centrum vzdělávání se přesunulo od individuálního rozvoje k více společensky vyžadovaným dovednostem a psychologickému smýšlení, které bylo v době ekonomického a průmyslového rozvoje od mladých žen nově očekáváno (Vicinus, 1984). Starobylý uzavřený školní systém měl projít změnou, díky které by byly dívky více soběstačné, uvědomělé, zodpovědné za chování a činy své i jiných a připravené plnit role ku příkladu doktorek nebo učitelek (Vicinus, 1984).

Nově nabytá zodpovědnost a svoboda s sebou ovšem nesly skutečnost, že u žen začala vzrůstat touha po intimnějším a bližším vztahu (Vicinus, 1984). Zde dochází ovšem k prvnímu pozorovatelnému kontrastu. Zatímco chlapci žili při studiu aktivním sexuálním životem, jak bylo výše nastíněno, u dívek ve školním prostředí tomu bylo naopak. Naplnění sexuální chťiče u ženy bylo považováno za ohromnou individuální katastrofu (Vicinus, 1984). Způsob, jakým citovou vazbu naplňovat, byl pouze prostřednictvím symbolů a drobných skutků (Vicinus, 1984).

Tak jako na chlapeckých školách existoval již rozebíraný „systém služeb“, na dívčích školách byl k nalezení „mateřský systém“ (Vicinus, 1984). Podobně jako na chlapeckých

školách se i starší dívky ujímaly mladších spolužaček. Měly za úkol se o ně starat a zasvětit je do chodu školy (Vicinus, 1984). Tak jako „systém služeb“ byl pro chlapce zkouškou moci, pro dívky tomu bylo stejně (Vicinus, 1984).

Jak již bylo zmíněno láska nebo citové pouto, nejčastěji ze strany žáčky k mladé učitelce nebo kapitánce sportovního týmu, mohlo být pouze naznačováno, nikoliv dáváno přímo najevo. K těmto interakcím mohlo docházet pouze v soukromých a skrytých podmínkách. Těch však bylo, navzdory denním kontaktům s vysněnou osobou, poskrovnu (Vicinus, 1984). Tyto vztahy často poskytovaly dívkám daleko komplexnější citové pouto, než měly v budoucnu s mužem (Vicinus, 1984).

Počínání mladých slečen nesmělo být a nikdy nebylo fyzického rázu. Jednalo se o drobné náznaky náklonnosti, kterými zamilovaná zasahovala do soukromého prostoru chtěné. Dívka jej mohla prolomit například stláním postele, nákupem květin, pomocí s oblékáním kabátu nebo i mazáním tabule, šlo-li snahu naznačit cit k učitelce (Vicinus, 1984). Dalším způsobem, jak vyjádřit tiše svoji náklonost, bylo prostřednictvím psaní dopisů. Se stláním postelí měli zkušenosti i klučičí studenti. Stlaní starším spolužákům bylo jednou z jejich povinností, která musela být dovedena k dokonalosti, neboť pokud byla jejich práce nedokonalá, mohl být mladý hoch v průběhu noci vyzván, aby práci provedl znovu a důkladněji (Chandos, 1984). Postele žáci někdy dokonce i sdíleli, neboť vlastní postel byla ještě na konci 18. století považovaná za luxus, za který si musel žák připlácet (Chandos, 1984). Jediné fyzické mohly projevit učitelky, kterým bylo povoleno mladé dívky políbit, nejčastěji před spaním (Vicinus, 1984).

Martha Vicinus ve své práci popisuje, jak se školy a učitelky k dívčím „láskám“ a vztahům stavěly. Panoval obecný názor, že tyto vztahy jsou pro rozvoj mladé slečny klíčové a do budoucího života nezbytné. Oblasti výchovy, kterým byla ve školách věnována pozornost, se lišily. Zatímco na chlapeckých školách začalo docházet k ústupu od rozvoje morálních hodnot a přicházel boj s masturbací a jinými sexuálními akty, u dívek byl naopak důraz kladen na duchovní rozvoj a sexualita byla odstavena až poslední kolejí. Na milostné poblouzení dívek bylo nahlíženo jako na prvek spojený s dospívající fází života dívky. Avšak ve školách se vyskytovala i představa, že dívky jsou asexuální (1984).

Jako ideální tečka za touto krátkou exkurzí do světa dívčích škol a lesbických vztahů může posloužit skutečnost, že v roce 1921 se objevila snaha postavit ženskou homosexualitu na úroveň mužské, a učinit jí tedy trestnou a právně stíhanou (Vicinus, 1984).

3.6 Homosexualita, vzdělanci a trojlístek Symonds-Carpenter-Ellis

John Addington Symonds, Edward Carpenter a Havelock Ellis. To jsou jména tří Britů, která jsou pro pochopení viktoriánské éry a chápání homosexuality v ní naprosto klíčová. Každý z nich totiž k tématu homosexuality přispěl velkým dílem a všichni pomohli v budoucnu rozvířít diskusi v oblasti sexuality. Zde je ještě potřeba zmínit skutečnost, kterou ve své práci uvádějí Josephina Quinn a Christopher Brooke, a to tu, že lidé, nebo alespoň ta pokrokovější část, v době panování královny Viktorie vnímali sebe sama jako pokračovatele antických Řeků, avšak nikoliv v jejich chápání lásky a politiky, ale pouze v rámci individuální podstaty a svobody (2011). Jak bylo nastíněno v první kapitole této práce, vnímání mužských vztahů bylo v různých obdobích minulosti zcela odlišné. Chandos připomíná, že v některých formách umění byly tyto vztahy opěvovány a homosexuální vztahy a akty byly vnímány jako vánek, který do běžného sexuálního života přináší něco nového a jedinečného (1984).

O prvním výše jmenovaném, Johnu Symondsovi, se ve své práci krátce zmiňují již několikrát citovaný John Chandos. Ten hovoří o jeho přínosu v poli psychologie, kde výrazně pomohl s vysvětlením homosexuality, která v době jeho mládí ještě nebyla definována nebo rozlišována (1984). Symonds byl i jakýmsi pionýrem ve způsobu vědeckého bádání, neboť většina britských vědců jeho doby vytvářela spíše opisy nebo syntézy děl jiných vědců z evropského kontinentu, zatímco Symonds se inspiroval jejich přístupem a sám tvořil díla s rozsáhlejší badatelskou činností (Rutherford, 2014). Bližší pozornost Symondsovi věnuje Emily Rutherford. Rutherford hned na úvod své práce uvádí, že na Symondse nahlíží hlavně jako na vzdělance z konce 19. století, jenž se ve svojí badatelské činnosti věnoval lásce (2014). Od dětství se vyučoval jazykům vzdělanců, tedy latině a řečtině (Rutherford, 2014). Johnovi bylo čtrnáct let, když v polovině padesátých let nastoupil do školy v Harrow (Chandos, 1984). V pozdní fázi svého studia na Harrow narazil Symonds prostřednictvím různých zdrojů na téma úzce spjaté s antickými Aténami, pederastii, tedy intimní, často i sexuální vztah mezi starším mužem a mladším mužem nebo chlapcem. V době Symondse však anglický jazyk neměl slova, kterými by byl schopný popsat to, o čem se Symonds v pramenech dočítal (Rutherford, 2014). Další klíčovou kapitolou pro Symondse byl přesun na Balliol, kam nastoupil na konci 50. let 19. století a kde se také začal formovat jeho názor o nutnosti nahlížet na homosexuální lásku nejenom z morálního hlediska, ale i pohledem

historika (Rutherford, 2014). Vliv antického Řecka na Symondse byl zcela očividný v jeho prvním úspěšném díle *Studies of the Greek Poets*. Symonds byl přesvědčen o tom, že jeho doba může být pozitivně ovlivněna, pokud budou pochopeny a rovnou i přeneseny prvky antického umění a kultury (Rutherford, 2014). *Studies* bylo prvním dílem, které napomohlo na britských ostrovech rozdmýchat debatu o mužské homosexualitě (Quinn, 2011).

Na začátku 70. let sepsal Symonds zásadní esej s názvem *A Problem in Greek Ethics*, ve které se zabíral homosexuálními prvky v antickém Řecku a pozoroval jejich vývoj, přítomnost a nuance v jiných kulturách (Rutherford, 2014). Na základě literárních pramenů došel Symonds k poznatku, že v Řecku byla mužská láska nebo náklonost rozlišována buď na hrdinskou nebo sprostou, ohavnou (Rutherford, 2014). Už v tomto díle je pozorovatelný kontrast doby autora s dobou, které se jeho dílo týká, například v komplexitě homosexuálních vztahů. Ty byly podle autorova názoru v jeho době natolik upozaděné nebo nežádané, že jsou realizované pouze v rovině sexuální. Neobsahují už silná emoční a sociální pouta, pro které byly v minulosti tyto vztahy natolik vážené. Právě spíše platonickou podobu vztahu založenou na přátelství a intelektuálním, duchovním spříznění Symonds tolik obdivoval (Rutherford, 2014). Toto dílo, které vydal anonymně, mělo do budoucna tvořit základ jeho budoucí významnější práce (Quinn, 2011).

Rutherford popisuje další zásadní kapitolu jeho života. S blížícím se koncem 70. let přišla v životě Symondse další klíčová změna, která do budoucna ovlivnila jeho práci a výzkum. S rodinou se rozhodl přestěhovat do Švýcarska, neboť trpěl tuberkulózou, které nakonec v roce 1893 podlehl. Přesun do Evropy však Symondsovi otevřel dveře ke kontinentální literatuře zabývající se sexuologií. Do potenciálního přínosu vědy vkládal Symonds nemalou důvěru, neboť věřil, že by mohla pomoci přispět k pochopení sexuálních nuancí v době, kdy se, alespoň podle slov Symondse, začaly dostávat do popředí zájmu (2014). Pro budoucí práci Symondse bylo zcela zásadní bádání a publikace německého vědce Karla Heinricha Ulrichse (Wilper, 2016). Nastínění práce německých sexuologů, alespoň v krátkosti, je pro pochopení výzkumu britského tria poměrně zásadní, a proto mu bude věnována pozornost.

Německým sexuologům věnuje ve své práci pozornost James Patrick Wilper. Snahou německých sexuologů Karla H. Ulrichse a Magnuse Hirschfelda bylo vyvolat společenskou změnu, která by upravila nebo úplně odstranila právní potírání intimních vztahů mezi muži (2016). Ulrichs postavil svoji teorii na poznatcích z psychologie. Rozlišuje dva základní pojmy, a to „Dionian“ a „Urning“. Oba tyto pojmy obsahují tělesnou složku mužskou, avšak zatímco „Dionian“ i psyché muže, „Urning“ má psyché ženy (Wilper, 2016). Oba tyto pojmy převzal Ulrichs z díla antického Platona s tím, že pojem „Urning“ používá k označení „třetího pohlaví“, tedy odlišného od dvou základních, muž a žena. (Wilper, 2016). Pochopitelně se jedná o odkazy na řecké bohyně. Obě byly podle bájí bohyněmi lásky, Dióna pozemské, Aphrodita Urania „božské“ (Quinn, 2011). Ulrichs se pozastavil nad možností označit tuto skupinu za hermafrodyty. Vznáší argument, že jejich „odlišnost“ není pozorovatelná po stránce fyzické, ale pouze po stránce chůze a smýšlení a nejedná se tudíž o přírodní přešlap, ale jedná se o přirozený vývoj. (Wilper, 2016). V druhé polovině devadesátých let vyšlo další dílo od německého sexuologa a psychologa, Magnuse Hirschfelda, který se svým dílem snažil obhájit práva homosexuálů na základě vědeckého výzkumu a historického bádání (Wilper, 2016). Magnus byl jednou z klíčovou postav, která se zasloužila o to, že v roce 1897, tedy rok po vydání jeho díla, byla založena Wissenschaft-humanitäre Komitee. Hlavním cílem komise bylo zlepšení veřejného mínění o homosexualitě, zlepšení postavení homosexuálů a s tím spojená změna Paragrafu 175 (Wilper, 2016). Odhodlání Hirschfelda přesáhlo hranice německého státu a prostřednictvím World League for Sexual Reform, u jejíhož vzniku také Magnus stál, uspořádal několik kongresů v různých evropských městech v první polovině 20. století (Wilper, 2016). Mimo jiné, Hirschfeld byl také první, kdo začal hovořit o mužské a ženské homosexualitě jako vzájemně rovné (Wilper, 2016).

Nicméně, nyní už je potřeba věnovat pozornost opět Symondsovi, který práci Ulricha na britské ostrovy přinesl (Wilper, 2016). Symonds se s Ulrichem shodoval v názoru, že i když mohou být sexuální preference jedince ovlivněny venkovními faktory, v drtivé většině případů jsou již vrozené, a z toho důvodu také neměnné (Quinn, 2011). Symondsova práce byla založena na důvěře v přínos kulturně-historického bádání a sexuologů. Bádání o minulosti mělo dokázat, že mužské vztahy existovaly již v minulých dobách a sexuologové jejich existenci dokazovali v době přítomné (Rutherford, 2014). Na začátku devadesátých let vydává Symonds další esej s názvem

A Problem in Modern Ethnics (Quinn, 2011). V této práci se Symonds opět věnuje antickému Řecku. I zde čerpá z práce německého sexuologa, tentokrát však Karla Müllera, který se věnoval starým dórským státům a projevům mužských vztahů v nich. Symonds se věnuje homérovské době, ve které se podle poznatku Symondse pederastie nevyskytovala, Krétě, kde naopak byli k nalezení muži, kteří měli sloužit výhradně k potěšení a ukojení sexuální tužeb, a době po Homérovi, ve které už formy mužských vztahů doložitelné jsou. Symonds muže v tomto „páru“, který ovšem neexistuje za účelem sexuálních styků, označuje termíny „Inspirer“ a „Hearer“. Inspirer je zkušenější z dvojce, je jakýmsi učitelem hodnot a pomáhá s vojenským výcvikem mladšího Hearera (Quinn, 2011). Řekové byli také náležitě hrdí na tyto vztahy a na jejich benefity. Vztahy mezi muži byly v drtivé většině mezi muži rozdílného věku, kdy si Řekové nejvíc vážili a opěvovali adolescentní fázi života. Většina mužů byla ovšem sexuálně přitahována k opačného pohlaví, mužská láska se vyskytovala hlavně v armádních kruzích a mezi umělci. Příkladem může být i vztah mezi Patroclem a Achillem, ve kterém homosexuální citění pravděpodobně existovalo (Quinn, 2011). Symonds oceňoval Řeky také z důvodu, že podle jeho slov se jako jediní snažili využít těchto mužských vztahů k rozvoji jejich společnosti (Quinn, 2011). Moderní mezimužské vztahy tento prvek podle Symondse vypustily a nahradily jej sexuálním projevem fyzického rázu (Quinn, 2011).

Havelock Ellis, druhý muž trojlístku, se objevil na scéně v roce 1892, kde se spolu se Symondsem dohodli na spolupráci na Symondsově chystaném díle *Sexual Inversion*, které se dočkalo vydání až 4 roky po Symondsově smrti (Rutherford, 2014). Symonds se domníval, že chce-li dosáhnout změny ve společenském vnímání, bude potřeba, aby jeho práce obsahovala stať z medicínské roviny, což měl být právě Ellisův úkol (Wilper, 2016). Oba muži se však v přístupu k tématu rozcházel. Zatímco Symonds pokládal za nezbytné nahlížet na téma s přihlédnutím k historickým souvislostem a nepokládal homosexualitu za nemoc, Ellis přinášel do práce pohled té doby vlastní, homosexualitu odsuzující. Rozdílný náhled na problematiku byl patrný ve finální verzi díla. Z původně Symondsem plánované rozsáhlé části věnované historickému vývoji homosexuality od dob antiky zbyla pouze krátká část, neboť se Ellis obával, že by jeho výzkum na poli psychologie a neurologie byl přehlédnutý právě na úkor historického dílu (Rutherford, 2014). Ellis v díle rozdělil možné případy homosexuality na dva druhy, přirozenou a na situační. Zatímco první jmenovaná je projevem kognitivních vlastností, druhá se vyskytuje pouze v příhodných neobvyklých podmínkách, což mohlo být třeba

vězení (Wilper, 2016). Součástí práce je i část věnovaná ženské homosexualitě, na čemž měl podíl Ellis, neboť jeho žena sama měla pár přítelkyň, které k sobě vyznávaly lásku (Rutherford, 2014).

Rutherford ve své práci zmiňuje i posledního muže trojlístku. Edward Carpenter se do tvorby díla také zapojil, když oběma autorům dodal seznam britských homosexuálů, kteří zastávali v severní části Anglie vysoké funkce. Tento výčet doplnil dalších 52 jmen, která společně sepsali Ellis a Symonds. Jednalo se o muže působící ve státních sektorech, církvi a uměleckých kruzích. Případů, které se do finální verze knihy dostaly, bylo 36, z nichž jeden se věnoval i samotnému Symondsovi (2014). Symonds se ve svých memoárech doznává, že pro něj otázka jeho homosexuality nebyla o fyzických aktech, jako spíše o poznání sebe samého (Rutherford, 2014). Carpenter v budoucnu na práci svých dvou kolegů navázal, jejich přínosem se inspiroval, ale zvolil vlastní přístup k tomuto tématu (Wilper, 2016). Carpenter pocházel z Brightonu a od roku 1874 přednášel na Cambridžské univerzitě (Quinn, 2011). Carpenter, podobně jako Symonds, čerpal ze spisů již zmíněného Ulricha. Ve svém díle *The Intermediate Sex* Carpenter věděl o existenci individuí, jejichž sexuální projevení se vymykalo standartu, který se ve skupině homosexuální běžně vyskytoval. O jejich potenciálním přínosu pro vědecké bádání Carpenter dobře věděl, ale zároveň si byl plně vědom skutečnosti, že tento vzorek jednotlivců nezastupuje celou skupinu a nelze podle nich vytvořit popis jevů homosexuálního chování (Wilper, 2016). Carpenter také ve svém díle prezentuje názor, v němž se domnívá, že v budoucnu budou mít tito lidé, jež se ve svých sexuálních projevech liší od tehdejší společenské normy, klíčovou roli v rozvoji společnosti, a že jsou výplodem evoluce (Wilper, 2016). Edward Carpenter v další ze svých publikací, která nesla název *International Journal of Ethics*, věnuje úsilí osvětě a obraně případů pederastie na anglických školách, která byla v jeho očích přínosná (Quinn, 2011). Se Symondsem se Carpenter například neshodoval v otázce společenského přínosu pederastie. Možný přínos, ať už současný nebo v době antického Řecka, Carpenter tvrdošjně vyvracel. Na druhou stranu se ztotožňoval se Symondsovým názorem o vrozenosti a neměnnosti sexuální preference. Pro člověka, který se s touto nuancí narodí, je jeho sexualita naprosto přirozená a naopak ona heterosexuální je pro něj nepochopitelná nebo nelákavá (Quinn, 2011). Podobně jako Ellis, i Carpenter věděl, že k podobným projevům dochází i na dívčích školách a rozhodl se tomuto poznatku věnovat závěrečnou část díla. Nuance, která byla nastíněna v dřívější části této kapitoly,

si byl Carpenter vědom a uznává, že dívčí vztahy, na rozdíl od těch klučicích, potírány a zakazovány nejsou (Quinn, 2011). V očích Carpentera nebyla moderní – myšleno v jeho době přítomná – homosexuální láska nemocí, která by postihla mysl a tělo člověka, ale byla běžně přítomná obsahující emoční i fyzické projevy (Quinn, 2011). Carpenter se tématu přínosu homosexuality věnoval i nadále a v roce 1914 vydal dílo s názvem *Intermediate types among primitive folk*. Carpenter popsal přítomnost homosexuality v dávných kulturách, mimo řecké i třeba japonské. Opět zde prezentoval svůj názor zakládající se na dominantním přínosu homosexuálů, kteří díky novým společenským rolím napomohli rozvoji dávných společností ve vyspělejší civilizace (Quinn, 2011). Carpenter věřil, že by model pederastie mohl být aplikovatelný i ve školním prostředí, kde by umožnil heterosexuálním studentům alternativní formu sebezvoje (Quinn, 2011).

Jádro Symondsova přínosu tkví ve skutečnosti, že jeho dílo nerozlišuje sexuální akty na „běžné“ a na „nevšední“, tak jako to činili jiní. Jeho dílo, alespoň tedy první verze, napomohla poupravit společenské vnímání sexuality (Rutherford, 2014). Podle Ellise zákony zakazující mužské homosexuální styky byly neefektivní a špatně nastavené, neboť trestaly muže, kteří pouze projevovali svoji sexuální přirozenost (Wilper, 2016). Změny, hlavně co se zákona z roku 1885 týkalo, chtěl dosáhnout i Carpenter (Quinn, 2011). Zasloužené pozornosti se dílu začalo dostávat až v druhém desetiletí dvacátého století, kdy se jeho myšlenky staly podkladem pro změnu společenského chápání sexuální totožnosti (Rutherford, 2014). Symonds byl pevně přesvědčený, že homosexuální osvěta by neprosperovala pouze samotným homosexuálům, ale měla by pozitivní přínos i na morální hodnoty celé společnosti (Rutherford, 2014).

Oscar Wilde byl sám v kontaktu se Symondsem. Oba si spolu dopisovali a Wilde se dokonce v nejednom případě inspiroval ve svých knihách prací Symondse. A pravděpodobně použil i některé z tezí u osudného soudu (Rutherford, 2014). Wilde a Symonds sdíleli názor na propojení lásky a sexu, které podle nich, v rozporu s míněním Edwarda Carpentera, neexistovalo (Rutherford, 2014). Exemplární soud s Oscarem Wildem však zastavil na nějakou dobu jakoukoliv snahu o osvětu homosexuality, neboť se hlavní iniciátoři báli, že by mohli následovat Wilda v jeho stopách (Rutherford, 2014). Doba Wildova a Symondsova nebyla sexuální svobodě ani zdaleka nakloněna (Rutherford, 2014). Mentalita se od té doby už změnila. Otázce jak moc byla věnována

kapitola první. Avšak bez přispění těchto osobností by tato změna velmi pravděpodobně nezačala. Symonds se svým odhodláním a vědeckou touhou vyrovnal velikánům své doby, třeba slavnému Darwinovi (Rutherford, 2014). Quinn a Brooke svoji práci zakončují myšlenkou, že témata sexu a politiky jsou úzce spjatá a v diskusi o jednom nelze vynechat druhé (2011).

Na otázku, proč byla věnována pozornost školnímu systému a praktikám, ke kterým za zdmi dívčích i mužských škol docházelo, odpoví skvěle opět Henry Spencer. Pro lepší pochopení je záhodno, aby byla jeho myšlenka uvedena v originálním znění, „This is a fact, and did not discretion forbid it would be easy to name men in the highest position in diplomacy, literature, the army etc. who at the present day, indulge in this idiosyncrasy, and to point out the haunts they frequent.“ (Chandos, 1984).

V šedesátých letech, po uveřejnění knihy *Tom Brown's Schooldays*, byla společnost přirozeně zděšena informací o tom, v jaké míře je sexualita a sexuální chování přítomné na školách (Chandos, 1984).

4. Viktoriánské impérium, Francie a osud Oscara Wilda

4.1 Případ MacDonald

V předcházejících kapitolách byla věnována, mimo jiné, značná pozornost pederastii, tedy vztahu mezi starším mužem a mladším chlapcem. Britské impérium bylo roku 1903 svědkem případu, kdy obvinění z praktikování tohoto vztahu donutilo jistého pana MacDonalda, vysoce postaveného vojenského úředníka na Cejlonu, vzít si vlastní život. Osudnou se mu stala celá řada sexuálních výstřelků s různými partnery stejného pohlaví, z nichž většina byla mladší (Judd, 1999). Pro MacDonalda byla příhodná sexuální liberálnost cejlonského obyvatelstva, nicméně pravděpodobně udržoval vztahy i s jinými kolonisty (Judd, 1999). Případ MacDonalda je zde zmíněn z toho důvodu, že v některých rysech kopíruje případ Oscara Wilda, jenž se odehrál pouze o pár let dříve. Tak jako jméno irského umělce a dekadenta rezonovalo napříč společnostmi v různých koutech světa, byl i MacDonald, jak ve své publikaci připomíná Denis Judd, poměrně věhlasnou osobností. Účast ve válkách britského impéria z konce devatenáctého a začátku dvacátého století mu vynesla velmi slušnou pověst. Nicméně ani jeho společenský status mu nedokázal poskytnout dostatečnou ochranu před drsnou reakcí společnosti a celoplošným odsouzením, které MacDonalda dostalo do svízelné situace. Homosexuální vztahy udržovali i jiní muži s vysokými armádními hodnostmi, jako například Kitchener nebo Gordon (1999). Oba, podobně jako jiní vlivní muži v koloniích, upokojovali své sexuální touhy různými, nejenom homosexuálními, způsoby. Nežádka jim k tomu posloužily mladší děti, hlavně chlapci. (Judd, 1999). Judd se také domnívá, že MacDonaldovi přitížil i jeho neurozený původ, protože pocházel ze skotské nepřilíš majetné rodiny (1999).

Pro mnohé Brity, ať už ženy nebo muže, byly kolonie planetami imperiálního vesmíru, kam mohli odcestovat a poměrně svobodně uspokojovat svoje sexuální touhy, které by jinak na své domovské planetě, srdci impéria, naplňovat nemohli, anebo by museli čelit řadě překážek (Judd, 1999). Nebylo tedy nikterak neobvyklé, že vztahy mužů, ať už s ženskými prostitutkami nebo muži, byly běžnou součástí koloniálního života v impériu (Judd, 1999). Judd připomíná, že v částech impéria mohl Brit najít sexuálně daleko liberálnější společnost, než ze které odplouval (1999). Vyhlášeným místem,

kde k sodomii a homosexuálním praktikám docházelo, bylo australské Sydney, tedy trestanecká kolonie (Aldrich,2004). Obrázek sexuality v impériu dokresluje i další Juddův komentář „Třebaže máme k dispozici značný počet důkazů, že Britové v rámci impéria nejrůznějším způsobem zneužívali svou moc, většinou na úkor místních žen, které byly znásilňovány, unášeny, nuceny k nechtěným svazkům nebo prostě jen sváděny, existovaly i četné příklady trvalých a polo trvalých vztahů včetně manželství nebo dlouhodobých konkubinátů.“ (1999).

4.2 Společnost v impériu a ve Francii

Judd přidává velmi vystihující komentář k popisu sexuality v době panování královny Viktorie „Karikatura viktoriánské společnosti, která ji zachycuje jako společnost téměř univerzálního sexuálního omezování a potlačování, je právě jen karikaturou.“ Tedy to, co o sobě Viktoriáni rádi prohlašovali a jakým způsobem na sebe nahlíželi, bylo často v rozporu s realitou, která se v mnohém podobala scénářům dob předešlých i budoucích (1999). Dalším z důvodů, které mohly muže sloužící v odlehlých koncích impéria nutit vyhledávat styk s domorodými ženami, mohla teoreticky být i skutečnost, kterou ve své knize prezentuje Julian Barnes. V jedné z poznámek vtipně komentuje francouzské vnímání anglických žen, které se během posledních století nikterak neproměnilo. Francouzi ani zdaleka nepřipisují Angličankám takovou krásu, pro kterou opěvují své ženy. Humorně je komentována i asexualita anglických žen, na které ovšem nesou podíl viny i jejich „nešikovní“ partneři. Zkrátka, umění milovat a Angličan Francouzům dodnes nejdou k sobě (2021). Na druhou stranu, ani Francie nebyla v tomto období považována za svatou zemi, co se sexuálního světa týče a Angličané si o Francouzích žádné přehnané iluze nedělali (Barnes, 2021).

Rozdíl společenské normy na kontinentě a u ostrovní velmoci lze krásně popsat jednou větou „(Nepohoršující) homosexuál byl v pařížské společnosti vítán a lesba ještě vítanější.“ (Barnes, 2021). Liberálnost poměrů ve Francii pomůže ukázat životní styl jistého des Essentia, který během svého velmi aktivního milostného života vystřídal celou řadu milenek z rozmanitých profesních oblastí. Během krátkého oddechu, způsobeného nákazou syfilidy, se mladý Francouz rozhodl přeorientovat na opačné spektrum a zažívat milostná dobrodružství se „svými“. Tou správnou tečkou za bujarým životem

francouzského dandyho měla být pro des Essentia impotence (Barnes, 2021).

Francie se stala útočištěm těch Angličanů, jejichž chování se v soukromém životě, nota bene sexuálním, vymykalo ostrovní normě a hrozil by jim postih (Barnes, 2021). Popularitě Francie, jakožto exilové destinace, pomáhala i legalizace homosexuality, ke které došlo v roce 1791. Člověk však mohl být stíhán na základě jiných, s homosexualitou spojených, nařízení (Barnes, 2021). Pochopitelně, že i medicína se snažila objevit univerzální biologické znaky, na základě kterých bylo možné homosexuála bezpečně rozpoznat. Mezi ně patřila například i údajně zvýšená obliba zelené barvy (Barnes, 2021).

Francouzi a Britové se za dobu vzájemného soupeření neshodovali v nejrůznějších detailech. Manželství a láska byly jedněmi z nich. Zatímco Angličané, po vzoru své královny, vnímali lásku jako součást manželství, pro Francouze to byl pouze jakýsi prvek navíc. Pro ně naopak mělo manželství umožnit sociální a majetkový vzestup a lásky se hledaly až při jiných příležitostech (Barnes, 2021).

4.3 Prostituce

V předešlé části práce byla věnována pozornost vzdělávacímu systému v Anglii. Judd v návaznosti na školní systém píše o prostituci, která byla v devatenáctém století běžným prvkem společnosti. V hlavním městě Británie by si zájemce mohl vybrat z vyšších desítek tisíců potenciálních společnic. Prostitucí se mohla dívka živit už od svých dvanácti let, a až zákonem z roku 1875 byla tato hranice posunuta o rok výš. Nicméně u chlapců žádný zákon limitující věkovou hranici neexistoval, a tak si mohl člověk mužského prostituta sehnat prakticky na každém rohu ve většině aglomerací (1999). Pro většinu žen byla prostituce pouze epizodní záležitostí a dříve či později z této profese vystoupily a rozhodly se najít uplatnění v jiných oborech anebo se prostě provdat (Marcus, 2022).

Součástí viktoriánské společnosti byla i hojně rozšířená a produkována pornografie a Londýn byl britskou verzí americké Wall Street anglického pornografického průmyslu devatenáctého století (Judd, 1999).

Čtenáře snad nemůže ani překvapit skutečnost, kolik lidí trpělo různými pohlavními nemocemi (Judd, 1999). V osmdesátých letech devatenáctého století se Britové v koloniích úspěšně snažili předcházet jejich šíření. Nicméně změna společenské nálady, ke které v Anglii došlo způsobila, že všechna opatření byla nakonec zrušena a počet nakažených se záhy bleskově zvýšil. V Indii byl tento trend velmi dobře pozorovatelný, neboť počet nakažených v osmé dekádě devatenáctého století značně klesl, ale záhy po zrušení opatření trpěl syfilidou každý čtvrtý voják (Judd, 1999). K zavedení kontrol zdravotního stavu prostitutek, pracujících v oblastech s hojným výskytem vojáků a námořníků, došlo až zákonem z roku 1866, který měl pomoci s bojem proti šíření pohlavních onemocnění. Nakažená žena měla garantovanou státem placenou léčbu v nemocnici. Pokud ale odmítla do nemocnice nastoupit a z nemoci se léčit, čekal ji pobyt za mřížemi (Marcus, 2022).

4.4 Mravní náprava

Na konci devatenáctého století se začala britskou společností šířit snaha o mravní nápravu společnosti, která bezpochyby zasáhla do intimních životů nemalého počtu osob ve vyšším společenském postavení. Ukázkovým případem této periody se stal soud s Oscarem Wildem. Oscar Wilde byl postaven před soud, mimo jiné, na základě důvodu, „že se na Wilda hledělo jako na člověka, který ostentativním zdůrazňováním své homosexuality vmetl sprostou výzvu do tváře stoupenců kampaně za očištění veřejného života.“ (Judd, 1999). Nejčastěji byli trestáni ti homosexuálně žijící aristokraté, kteří byli dopadeni při činu někde na veřejnosti nebo se jednalo o nástroj politického boje (Adut, 2005). Sex se postupně stával společenským tabu, o kterém se na počátku dvacátého století přestávalo mluvit i v neveřejném prostředí. Koloniím jako by se tato snaha vyhnula a sexuální svobody si britští kolonisté nadále užívali, jak jen mohli (Judd, 1999). Michel Foucault zastával názor, že v devatenáctém století došlo ke společenské liberálnosti, co se diskuse o sexualitě jedince týče. S tím Adri Adut nesouhlasí v plné míře, neboť právě v hlavní zemi britského impéria se děl proces přesně opačný a jakákoliv diskuse o sexualitě, nota bene homosexualitě, probíhala za velmi složitých podmínek. Dokonce Havelock Ellis, kterému byla věnována pozornost v předešlé kapitole, byl v roce 1898 postižen za svoje dílo zkoumající homosexualitu a následně byl donucen publikovat za oceánem (Adut, 2005). V očích Britů patřila masturbace

mezi nejnechutnější praktiky, které měly negativní vliv na fyzický i mentální stav jedince (Marcus, 2022).

Podle Actona byl patrný rozdíl mezi chlapcem, jenž masturboval a tím, který se této aktivitě neoddával. Ten první se prý zbytečně zbavuje energie, zatímco druhý, čistý, uchovává tuto energii v sobě a používá jí ke svému rozvoji (Marcus, 2022). Muži se měli sexuálními pokušením vědomě bránit a nedovolovat jim, aby je ani na chvíli ovládly (Marcus, 2022). Únikem ze svárů hříšného pokušení mělo být pro muže manželství. Spořádané ženy totiž, podle dobového názoru, nebyly těmi d'ábelskými pudy nakaženy, a tak jejich manžely nebudou ohrožovat (Marcus, 2022).

5 Oscar Wilde, země Galského kohouta a pád z výšin

5.1 Soudní líčení

Wildovi se stal osudným rok 1885, kdy byl (do)uzákoněn Labouchère amendment k již existujícímu Criminal Law Amendment Act, jenž zakázal mužům praktikovat „sexuální sprostárny“ (Harvey, 2012). Mimochodem, anální sex mezi muži podle tohoto zákona stíhán nebyl. Nejvyšším možným trestem bylo odnětí svobody na 2 roky. Jak ale autor záhy dodává, tento zákon pouze potvrzoval ilegalitu činů, které byly popsány již v zákoně o sodomii. Slovo homosexualita v původní verzi tohoto zákona použito nebylo. Paradoxem, mimo jiné, je, že za návrhem tohoto zákona stál Henry Labouchère, přítel Oscara Wilda. Zákon obsahoval celou řadu nedostatků, kterých si byl sám Henry Labouchère vědom. Podle jeho slov se snažil vytvořit dodatek, jenž by byl obdobou zákona ve Francii, který měl zakázat svádění mladistvých mužů a žen. Labouchère nicméně zapomněl do svého dodatku uvést jakoukoliv věkovou hranici. Zkrátka, dodatek měl celou řadu hluchých míst a co bylo pravým Labouchèrovým cílem při navrhování tohoto dodatku, to není dodnes jasné. (Adut, 2005).

Právě ve Francii stráví Oscar Wilde se svojí ženou Constancií léto roku 1884 (Barnes, 2021). Francie zaujímá v životním příběhu Oscara Wilda ještě další podstatné místo. Během této cesty se mu dostal do rukou román Naruby, který jej pravděpodobně inspiroval k sepsání románu *Obraz Doriana Graye*. Román *Naruby*, v originále *À rebours*, od autora Jorise-Karla Huysmanse byl knihou dekadentní (Barnes, 2021). Homosexualita se sice v díle skutečně objevuje, její naplňování však není hlavním tématem knihy (Barnes, 2021). Obě knihy se, i když v odlišném rozsahu, věnují stejným tématům, kupříkladu vůním (Barnes, 2021). I toto může potvrzovat propojení románů *Naruby* a *Obraz Doriana Graye*.

Dílo původem ze země Galského kohouta bylo často využíváno při úvodním soudním líčení s Oscarem Wildem. Mělo se jednat o dílo, které se objevilo v jedné ze scén Wildova slavného románu *Obraz Doriana Graye*. Už skutečnost, že se jedná o román z dílny arcirivala Anglie jistě Wildovi nepomohla (Barnes, 2021). Hlavním soupeřem se u soudu Wildovi stal markýz z Queensbury. Byl to muž, který byl rozvedený, vzdal se svého místa v parlamentu kvůli ateistické víře, měl špatný vztah se svými dětmi a v Londýně neměl příliš mnoho přátel. Všechny tyto skutečnosti mu však nahrávaly, aby se dal do právního

sporu s irským umělcem, neboť případná prohra jej nemohla připravit o dobré jméno a reputaci, které stejně neměl (Adut, 2005). Markýz z Queensbury byl otcem jistého lorda Alfreda Douglase, se kterým se Oscar Wilde sblížil, když bylo Alfredovi lehce přes dvacet let. Wilde svého oblíbence, dnešním pohledem, rozmazloval všemožnými způsoby, podnikali spolu cesty po kontinentu, navštěvovali luxusní podniky a mnoho dalšího (Raddatz, 1997). Oscar Wilde psal Alfredovi také dopisy, ve kterých (způsobem umělci Wildových kvalit vlastním) opěvoval mladíkovu krásu (Raddatz, 1997). Bohužel pro Wilda řada těchto dopisů se prostřednictvím různých cest dostala do nepravých rukou a jeden z nich se pak objevil u prvního soudu (Raddatz, 1997). Markýzův vztah s jeho synem Alfredem byl v otřesném stavu a markýz se rozhodl přízně Oscara Wilda využít. Markýz postupně začal Wildovi činit celou řadu příkoří a snažil se jej omezovat.

Den D nastal 28. února roku 1895. Wilde tehdy od vrátného klubu Avondale obdržel obálku, která ukrývala krátkou zprávu označující Oscara Wilda za sodomitu. V anglickém originále markýz udělal gramatickou chybu, kterou se poté u soudu snažil vysvětlit. Tato chyba umožnila dvě možné interpretace vzkazu a tím i rozdílnou závažnost urážky. Wildovým původním plánem bylo uprchnout do (jak se dá očekávat) Francie. Nicméně kvůli nedostatečnému finančnímu obnosu mu nebylo umožněno se z hotelu vystěhovat a místo toho se rozhodl bránit svoji čest (Raddatz, 1997). Jaká osudová chyba to může být, bylo jasné všem jeho přátelům. Jejich rad a proseb Oscar Wilde nedbal a 1. března 1895 podal kvůli pomluvě žalobu na markýze z Queensbury. Soud se z různých důvodů odkládal o více než měsíc. Tento čas se nakonec ukázal být klíčový. Protistrana jej využila k nastřádání důkazů a materiálů proti Wildovi. Významný byl detailní soupis mužů, nejčastěji v pozdním pubertálním a raně dospělém věku, se kterými Wilde udržoval kontakt (Raddatz, 1997). Wilde se před začátkem soudu domníval, že je v neotřesitelné pozici, že nejsou žádní svědci, kteří by s markýzem ochotně spolupracovali, anebo by jejich výpovědi byly shledány dostatečně kvalitními a vypovídajícími. Navíc i pozice v rámci londýnské společnosti jasně hovořila ve prospěch umělce. (Adut, 2005). Ještě před zahájením soudu Wildovi jeho přátelé radili, aby se zachránil a z Anglie odjel. Opět neúspěšně. Soud mohl tedy 3. dubna započít (Raddatz, 1997).

Klíčové jméno spjaté se soudem je Edward Carson, jenž zastupoval lorda Queensburyho. Wilda postupně donutil k přiznání, že v knize *Obraz Doriana Greye* skutečně hovoří o výše uvedeném francouzském románu. Navzdory tomu, že se Wilde snažil u soudu dílo hodnotit negativně, jeho komentář z roku 1884 jeho pozici nijak nevylepšoval. (Barnes, 2021). Edward Carson položil během výslechu Wildovi celou řadu otázek a velmi obratně dostal porotu a Wilda tam, kam on sám potřeboval (Barnes, 2021). Důkazy, které byly proti Wildovi použity, byly často nekvalitní, hanebné a nespravedlivě jej usvědčující (Adut, 2005). Jak Barnes dodává, chování Oscara Wilda u soudu bylo něčím neobvyklým. K vidění byly výpovědi plné lži, klamů, snažil se hrát na porotu jakousi frašku, tvrdošíjně popírat svoji homosexuální zálibu a kázat o tématech morálky a umění (2021). Advokát zastupující dekadentního umělce nakonec svojí šikovností a díky předešlé gramatické chybě markýze dokázal Wilda z prvního soudu, který se pro něj vyvíjel velmi špatně, zachránit (Raddatz, 1997). To ale neměl být konec stíhání, ale naopak začátek Wildova konce.

Dne 5. dubna byl Oscar Wilde ve svém hotelu zatčen policií a dovezen do vězení. Po zjištění této skutečnosti prchlo v noci z Anglie do Francie několik stovek mužů (Raddatz, 1997). To, co následovalo, bylo pro Oscara Wilda peklo. Další proces započal 26. dubna. Tentokrát se měl bránit Wilde. Právě podle zákona z roku 1885 byl souzen. Byla přivedena celá řada svědků, ať už milenců nebo lidí, kteří zprostředkovávali ubytovací služby a servis s tím spjatý. Zkrátka kdokoliv, kdo mohl mít relevantní informace. Wildovo chování se od prvního soudu příliš nezměnilo. Jeho způsob komunikace mu pomáhal ještě míň. Až otázka na lásku k jeho mladému milenci Alfredovi jej „postavila na nohy“ a alespoň trochu vrátila do „hry“ (Raddatz, 1997). Ani tento soud, jakkoliv tragický pro Oscara Wilda, nebyl ještě jeho koncem. Jeho věrní přátelé mu poskytli pár dní svobody, když za něj zaplatili kauci. Opět se všichni kolem něj snažili přinutit jej, aby neprohloupil a zemi opustil. Wilde navzdory všemu zůstal Wildem a podanou ruku odmítl.

Na otázku proč tak učinil je poměrně jednoduchá a přímočará odpověď. Všichni věděli, Oscara Wilda nevyjímaje, že je vinen. Třetí soud slavnou kariéru uměleckého a životního velikána ukončil. Verdikt? Nejtěžší možný. Dva roky za mřížemi a vykonávání veřejně prospěšných prací (Raddatz, 1997).

S Wildovým odsouzením nesouhlasila řada uměleckých velikánů jeho doby. Bernard

Shaw, Walter Crane a další se pokusili na základě petice snížit udělený trest. Zisk podpisů byl ale náročný a akce nakonec skončila neúspěchem. Ne všichni velcí umělci navíc petici podpořili. Za Francouze lze jmenovat třeba Zola (Barnes, 2021). Rozsudek nad Oscarem Wildem je výsledkem mnoha zbytečných chyb z jeho strany. Nebýt Wildova rozhodnutí reagovat na vzkaz od markýze z Queensbury a vzít jej k soudu, pravděpodobně by Wilde stíhán nikdy nebyl. Spolu s tím by se nezačaly nejen úřady, ale ani veřejnost více věnovat jeho homosexualitě, která byla do té doby tolerována a nikdo neměl příliš v plánu se jí jakkoliv více věnovat. Nebýt Wildova arogantního a jinak nevhodného chování, od soudu by pravděpodobně odešel jako vítěz. A pokud ne jako vítěz, tak alespoň s nižším trestem (Adut, 2005).

Po skončení nuceného pobytu ve vězení odešel Oscar Wilde v roce 1898 do hlavního města Francie. I tam udržoval svůj vztah s jemu tak osudným Alfredem Douglassem (Barnes, 2021). 30. listopadu 1900 Oscar Wilde vydechl naposledy, příhodně právě v Paříži (Barnes, 2021). Je to nepochybně smutný konec velkého umělce, který za sebou zanechal řadu skvostných literárních a divadelních her a užíval si života plnými doušky. Soudní procesy s Oscarem Wildem jsou podstatné i z toho důvodu, že v plné nahotě ukázaly realitu homosexuálních vztahů, které byly jinak drženy v tajnosti. Soud vzbudil velký zájem veřejnosti. O to spíš musel Wilda stihnout takový osud, aby se společnost nezačala hlouběji zabývat otázkou, jakým sexuálními aktivitám se věnují jiní aristokraté (Harvey, 2012).

5.2 Homosexualita Oscara Wilda

Homosexualita Oscara Wilda nebyla v Londýně žádným tajemstvím a nijak jeho popularitu neomezovala (Adut, 2005). Tedy až do momentu, kdy byla veřejně odsouzena během konání soudů (Adut, 2005). Wildova sexuální orientace se promítala nejen do způsobu, jakým se prezentoval jako jedinec, ale i v jeho písemném projevu. Navzdory ní se však Oscar Wilde těšil oblibě společenské smetánky. Jeho díla byla kritiky hodnocena vesměs pozitivně a našla své kupce ve všech společenských třídách (Adut, 2005). Pravděpodobně právě jeho společenský status kryl Oscarovi dlouhou dobu záda (Adut, 2005). Narození dvou dětí, svatba v roce 1884, ostříhání vlasů, to vše byly kroky, které Wilde v průběhu osmdesátých let učinil, aby se veřejnost trápila otázkou jeho sexuality o trochu víc. Nicméně na konci dekády je u Wilda pozorovatelný další

prvek spjatý s Francií. Začal si na oblečení připínat zelený karafiátový květ, tedy symbol, kterým se označovali homosexuálové ve Francii. Všechny jeho činy byly každopádně bravurně promyšlené a plánované tak, aby pomáhaly vzbuzovat zájem o jeho personu (Adut, 2005).

Obrázek 1: Oscar Wilde se zeleným karafiátovým květem

5.3 Společnost v letech soudu s Oscarem Wildem

Při aféře z roku 1889, kdy byl odhalen mužský veřejný dům na Cleveland Street, který navštěvovali i zástupci aristokracie, si trest vyslechli pouze dva obžalovaní, kteří navíc nepatřili mezi absolutní elitu a uložené tresty byly velmi mírné (Adut, 2005).

Jedincům, kteří homosexuální vztahy udržovali, ať už v minulosti nebo i po vydání zákona z roku 1885, hrozil nucený odchod do exilu. Někteří jedinci se rozhodli své touhy neopustit a udržovat je i nadále. O přítomnosti homosexuálních vztahů na školách nepřímo vypovídá kniha Tom Brown's Schooldays. Muži, kteří si těmito vztahy v minulosti prošli, se v době společenské reformy často pohybovali ve vysokých společenských kruzích a zastávali významné pozice. Jejich minulost se nyní mohla stát terčem na zádech a ohrozit tak jejich postavení. Snažili se od svého mládí distancovat (Harvey, 2012). Podle Harveyho úsudku byly soudy s Oscarem Wildem kromě vrcholu společenské reformy i vyústěním toho, co se odehrávalo za zdmi anglických škol. Jednalo se o souboj mezi mužem, který měl být prospěšný a sloužit impériu a mužem, který si během školních let prošel milostnými románky s jinými muži. Tento souboj se odehrával dokonce na nejvyšších pozicích impéria. Wilde se měl stát obětí beránkem své doby na úkor jiných, často velmi vlivných mužů. (Harvey, 2012).

Navzdory tomu, že pojem „homofobie“ je výplodem až mnohem pozdějších let, Harvey konstatuje, že společenské chování, které toto slovo zastupuje, lze pozorovat už v době pádu Oscara Wilda (2012).

Zřídka kdy ovšem docházelo k naplňování proti-homosexuálních zákonů ve viktoriánské éře a když už, tak ani neměly často shodný precedens (Adut, 2005). Podle statistik z poloviny století bylo za sodomii odsouzeno pouze 28 % obžalovaných (Adut, 2005). I samotný způsob trestání se během devatenáctého století měnil od původních poprav, které však ve třicátých letech století ustaly, po doživotí v žaláři, které bylo zavedeno na začátku šedesátých let. Úřadům často nepomáhal nejen nedostatek kvalitních důkazů, ale i svědci, kteří by mohli poskytnout validní informace (Adut, 2005). Riziko zpuštění řetězce dalších a dalších obvinění bylo pravděpodobně také dalším z důvodů, proč byla homosexualita mezi aristokracií tak málo trestaná (Adut, 2005). Mimo jiné ze strachu z reakce veřejnosti a hrozby kolosálního skandálu nebyly zveřejněny důvody propuštění

vedoucích školy na Etonu, Williama Johnsona a Oscara Browninga, kteří se oba provinili homosexuálními incidenty. Druhý jmenovaný za pár let našel uplatnění na škole v Cambridge. Aby nebyla poškozena pověst jak školy, tak obou mužů, bylo rodičům zneužitých chlapců uloženo, aby oni sami žádná obvinění nečinili (Adut, 2005).

5.4 A dnes?

V neposlední řadě byl soud vykonstruován jako souboj správného silného atletického muže, jehož touhy upokojují ženy, a homosexuálního jedince, který se fyzickými dispozicemi nemůže svému protějšku ani zdaleka vyrovnat. Autor studie dodává, že toto vnímání, hlavně ve sportu, přetrvává dodnes (Harvey, 2012). Andy Harvey však svoji studii publikoval v roce 2012, a jak se snažila první kapitola této práce nastínit, společnost se snažila a snaží v tomto vnímání vyvíjet a kultivovat a podobné stereotypy naopak bourat.

V návaznosti na výše uvedené tvrzení Harveyho by bylo vhodné uvést ještě jeden nedávný případ, ke kterému došlo poměrně nedávno. Vliv a popularita sportu je v dnešní společnosti nejsilnější, jaké kdy v lidské existenci byly. Sportovci jsou dnes jednou z nejvlivnějších skupin na sociálních sítích a pro mnohé lidi představují vzory. Navzdory této společenské (a finanční) výsadě je jejich sexualita (potažmo gender) stále smutným tabu anebo tématem, které vždy vyvolá velký poprask ve společnosti. Čin českého fotbalisty hájícího barvy AC Sparta Praha Jakuba Jankta, který se rozhodl veřejně vystoupit se svojí homosexualitou, je, bohužel, ojedinělou výjimkou, která jej musela stát obrovské množství úsilí a odvahy. Reakce části české veřejnosti se nikterak nelišila od reakce těch, jenž Oscara Wilda před více jak sto dvaceti let zavrhl. Avšak naději dodává, že Janktův „coming out“ podpořily světové sportovní organizace, se slavnou britskou fotbalovou Premier League v čele, která dlouhodobě sexuální menšiny podporuje. Stále však Jakub Jankto zůstává ojedinělým případem, který však může silně pomoci jiným. Každý se může zamyslet, je-li člověk opravdu slabým, když dokáže celému světu otevřeně říct, kam jej jeho srdce skutečně táhne?

Použité zdroje

Seznam literatury

- a) BARNES, Julian, 2021. *Muž v červeném kabátě*. 1. Praha: Odeon. Světová knihovna (Odeon). ISBN 978-80-207-2034-4.
- b) ESLAVA GALÁN, Juan, 2003. *Láska a sex ve starém Řecku*. V Praze: Ikar. ISBN 80-249-0244-3.
- c) HIML, Pavel, 2013. Proti přirozenosti. Stejnopohlavní vztahy v předmoderních dějinách českých zemí. In: HIML, Pavel, Jan SEIDL a Franz SCHINDLER. „Miluji tvory svého pohlaví“: *Homosexualita v dějinách a společnosti českých zemí*. Praha: Argo, s. 23-75. ISBN 978-80-257-0876-7.
- d) CHANDOS, 1984. *Boys Together: English Public Schools, 1800-1864*. 1. Yale: Yale University Press. ISBN ISBN 0300032153.
- e) JUDD, Denis, 1999. *Impérium: britská imperiální zkušenost od roku 1765 do současnosti*. 1. [Praha]: BB art. ISBN 80-725-7046-3.,
- f) MARCUS, Steven, 2022. *Jiní viktoriáni: studie o sexualitě a pornografii v Anglii v polovině 19. století*. 1. Praha: Academia. ISBN 978-80-200-3392-5.
- g) MOMMSEN, Wolfgang Justin, 1997. Homosexualita, aristokratická kultura a světová politika. Maximilian Harden vyzývá špičky vilémovské společnosti 1906-1908. In: SCHULTZ, Uwe, Milada KOUŘIMSKÁ a Milan KOUŘIMSKÝ. *Velké procesy: právo a spravedlnost v dějinách*. Praha: Brána, s. 274-284. ISBN 80-85946-76-9.
- h) RADDATZ, Fritz, 1997. Můj život se rozplývá v písku. Oscar Wilde před mravnostními soudy. In: SCHULTZ, Uwe, Milada KOUŘIMSKÁ a Milan KOUŘIMSKÝ. *Velké procesy: právo a spravedlnost v dějinách*. Praha: Brána, s. 255-263. ISBN 80-85946-76-9.
- i) ŠEDIVÝ, Jaroslav, 1998. *Metternich kontra Napoleon*. 3. dopl. vyd. Praha: Knižní klub. ISBN 80-7176-738-7.
- j) ZWEIG, Stefan, 1994. *Svět včerejška*. Praha: Torst. ISBN 80-85639-29-7.
- k) WINTR, Jan, 2013. Homosexualita jako téma v české právní vědě 1989-2009. In: HIML, Pavel, Jan SEIDL a Franz SCHINDLER. „Miluji tvory svého pohlaví“: *Homosexualita v dějinách a společnosti českých zemí*. Praha: Argo, s. 453-477. ISBN 978-80-257-0876-7.

Internetové zdroje literatury

- a) ADUT, Ari, 2005. A Theory of Scandal: Victorians, Homosexuality, and the Fall of Oscar Wilde. *American Journal of Sociology* [online]. **111**(1), 213-248 [cit. 2023-06-12]. ISSN 0002-9602. Dostupné z: <https://www.journals.uchicago.edu/doi/10.1086/428816>
- b) ALDRICH, Robert, 2004. Homosexuality and the City: An Historical Overview. *Urban Studies* [online]. **41**(9), 1719-1737 [cit. 2023-06-13]. ISSN 0042-0980. Dostupné z: doi:10.1080/0042098042000243129
- c) HARVEY, Andy, 2012. Tom Brown's Schooldays: 'Sportsex' in Victorian Britain. *Critical Survey* [online]. **24**(1) [cit. 2023-06-22]. ISSN 0011-1570. Dostupné z: doi:10.3167/cs.2012.240102
- d) HUGHES, Thomas, 1879. The Public Schools of England. Part II. *The North American Review* [online]. **129**(272), 37-52 [cit. 2023-06-22]. ISSN 00292397. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/25100775>
- e) HUGHES, Thomas, 1879. The Public Schools of England. *The North American Review* [online]. **128**(269), 352-371 [cit. 2023-06-22]. ISSN 00292397. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/25100740>
- f) NASH, Paul, 1961. Training an Elite. *History of Education Quarterly* [online]. **1**(1) [cit. 2023-06-21]. ISSN 00182680. Dostupné z: doi:10.2307/367195
- g) O'ROURKE, Maeve a James M. SMITH, 2016. Ireland's Magdalene laundries: Confronting a history not yet in the past. In: HAYES, Alan a Máire MEAGHER, ed. *A century of progress? : Irish women reflect* [online]. 1. Dublin: Arlen House, s. 1-15 [cit. 2023-06-27]. ISBN 9781851321551. Dostupné z: https://aran.library.nuigalway.ie/bitstream/handle/10379/15636/O_Rourke_M_and_Smith_J_M_Ireland_s_Magda.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- h) QUINN, Josephine Crawley a Christopher BROOKE, 2011. 'Affection in Education': Edward Carpenter, John Addington Symonds and the politics of Greek love. *Oxford Review of Education* [online]. **37**(5), 683-698 [cit. 2023-06-22]. ISSN 0305-4985. Dostupné z: doi:10.1080/03054985.2011.625164
- i) RUTHERFORD, Emily, 2014. Impossible Love and Victorian Values: J. A. Symonds and the Intellectual History of Homosexuality. *Journal of the History of Ideas* [online]. **75**(4), 605-627 [cit. 2023-06-21]. ISSN 1086-3222. Dostupné z:

[w.nytimes.com&assetType=PAYWALL&mtrref=www.nytimes.com&gwh=49655401B5BCE410883477F9922E0E66&gwt=pay&assetType=PAYWALL](https://www.nytimes.com&assetType=PAYWALL&mtrref=www.nytimes.com&gwh=49655401B5BCE410883477F9922E0E66&gwt=pay&assetType=PAYWALL)

- c) Sixth form. *Oxford Learner's Dictionary* [online]. [cit. 2023-06-22] Dostupné z: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/sixth-form?q=sixth-form>

Internetové grafické zdroje

[Oscar Wilde1]. In: Oscarwildetours.com [online]. červenec 2015 [cit. 2023-06-22].

Dostupné z: <https://www.oscarwildetours.com/our-symbol-the-green-carnation/>.